

СРПСКИ НАРОД

Ка новој сељачкој задружној држави

Чекати, седети скрштених руку из било којих разлога или под било каквим изговором јесте велики грех према српском народу и његовој будућности. За последње две деценије ми смо пропустили већ толико у јаловом политичко-партиском прегањању и тако мало урадили на економско социјалној организацији земље и на културном подизању народа. Зато сада без обзира на ратне и нередовне прилике не смемо више губити ни један час, јер модеран живот иде брзим ритмом и избацује из свога напретка и благостања оне, који не могу да се извуку из старих колосека и рутине демократско-либералистичких режима.

То је закон данашњице да се место хаоса и експлоатације плутократског система мора стварати нов економско-социјални поредак, правичнији и напреднији, у коме ће рационална производња и правична расподела обезбедити благостање појединца и напредак нације.

У светлости националне катастрофе могли смо сазнати ову истину и стећи крваво искуство да је кула од карата држава без здраве и солидне економско-социјале подлоге и духовнога јединства. Овај трагични слом открио нам је непосредне и дубље узроке, који су до њега довели и указао нам је на путеве, којима морамо поћи да би поправили тешке последице ранијег стања и обезбедили себи опстанак и бољу будућност.

Наш првородни грех, извор наших несрећа јесте у томе што смо после робовања са комплексом инфериорности трчали непромишљено за страним узорима. Напуштали смо лака срца чврсто тле родне груди, из које су извирале све наше врлине и наше традиције, које су биле највећа снага српског народа у прошлости. Оне су га очувале кроз векове и оспособиле га за све велико и поштено што је до сада урадио у току своје мучне и бурне историје. Рад српских сељака у оквиру великих задруга са њиховим строгим патријархалним моралом и дисциплином послушности старешини задруге била је највећа снага српског народа у прошлости. Она није смела да се као старо гвожђе баца и да се замени туђинском, накалемељеном организацијом, која није одговарала нашим приликама ни духу нашег народа. Засењене страним примерима, читаве генерације нису схватиле улогу наших задруга у прошлости, колико су то биле незаменљиве школе, у којима су се створиле оне славне плејаде самоуких во-

ђа народа, државника, дипломата и војника, које су часно водиле српски народ у најтежим часовима његове историје. Мислило се да дипломе и докторати могу да замене мудрост и карактер великих предака, хтело се пренашањем и копирањем туђих творевина, производа других прилика и средина да замени задружна и патријархална организација српског сељачког друштва, која је извирала из највећих дубина народне душе. Она је имала дубоко усађене корене у родној њиви и зато је одолевала свима настрадајима и издржала све тешке ударе мучне судбине једног народа, настањеног на једном од најизложенијих места на раскрсници великих светских путева.

Та површност и заслепљеност ранијих генерација, које су се као идолима клањале свему што је у другом свету створено, потцењујући и ниподаштавајући социјалну и духовно-моралну организацију, коју је српски народ сам изнадрио из своје душе у току свога мучног историског битисања, нанела је велике штете српском народу у његовом напору да достигне т. зв. велике културне народе на Западу. Кад смо се уопчили у модерни свет, морали смо се несумњиво прилагодити новим условима живота и да. Требао је повратити све конструктивно и позитивно што је створено у европској цивилизацији, али нисмо смели ни одрећи се своје прошлости. Нисмо смели одбацити здраве традиције, нити напустити родну груд. Нисмо смели поступати као да смо табула раза, као да немамо ништа да сачувамо, него све треба да уништимо и да примамо само ново и туђе.

Велика је опасност за један народ, за његов правилан и здрав развој, кад тако нагло прекине са својом прошлосту, са својим традицијама и са тлом на коме живи.

Зато је наша новија историја тако бурна, пуна неочекиваних и чудних обрта, јер смо непромишљено преко ноћ хтели да постанемо копија других земаља. Узимали смо све без пробира са стране, неспособни да разликујемо негативно од позитивног, недорасли и наивни да схватимо да су многе и многе творевине са Запада имале само лажан сјај, који је скривао стерилност једнога друштва у декаденцији. И што овај скок није имао штетних последица, треба захвалити томе што је гро народа на селу нагонски чувао свој патријархални морал из задружног доба, што су остатци задружне организације

још живели и дејствовали, док је варош јурила за новим и туђим,

стварајући све већи јаз између себе и села.

ДНАС, КАДА ОБНАВЉАМО СРБИЈУ, ХОЋЕМО ДА ЈЕ ПОСТАВИМО НА ТЕМЕЉЕ, КОЈИ ЋЕ МОЋИ ДА ИЗДРЖЕ СВЕ БУРЕ.

Хоћемо на њима да подигнемо чврсту и моћну зграду Нове Србије, под чијим кровом српски народ треба да се осети у своје дому. Господар своје судбине на својој њиви. Ковач своје нове величине у раду и културном стварању. Зато је потребно да знамо све наше грешке, грехове и заблуде из прошлости. Зато је потребно да имамо вољу

да их се ослободимо, да бисмо могли да градимо ново, чврсто и трајно, што ће извирати из народне душе и из родне груди.

Да бисмо могли да са успехом учествујемо у утакмици народа, да бисмо извели наш народ из материјалне беде у којој се налази, морамо исто тако са разумевањем искористити све тековине науке и технике и све дра-

гочено искуство великих европских народа, који су благовремено извршили своју националну обнову и створили нов поредак социјалне правичности и економског благостања. Тај циљ ми ћемо постићи само тако, ако, одабирајући и чувајући облике и начине рада и живота, који су неразводни од виталности српског народа и неопходни за његов опстанак, успемо да их прилагодимо потребама новог времена, искоришћујући најрационалније све могућности, које пружа модерни свет.

Наш основни социјални и национални проблем

У том смислу треба разумети мисао генерала Недића који често и неуморно у разним приликама наглашава велику улогу наших задруга у животу српског народа, које у новом облику, прилагођене новим потребама и приликама имају да буду, **темељ нове сељачке задружне државе**, како је он поновио у својој последњој изјави поводом предузетих мера да се оспособи задругарство да у потпуности да нас одговори овим новим, општим привредним и националним задатцима. Данас није више потребно доказивати да место хаотичне либералистичке економије мора доћи организована привреда и примена планске пољопривредне производње у нашој земљи већ је дала позитивне резултате у том погледу.

Пред нама стоји задатак да целокупан наш економски и социјални живот наше нове државне организације спроведемо у оквиру великог европског простора у нашем народном духу према условима нашег економског развика и наше социјалне структуре.

Ако се води рачуна о свима овим чиниоцима, онда је јасно да морамо поћи путем стварања задружне државе, која најбоље одговара нашим посебним приликама и која може најпре и најбоље да учини да постанемо способан произвођач у колу европских народа ради свога добра и ради извршења своје дужности члана европске заједнице.

Ми бисмо били осуђени на безизлазно животање у немаштини и беди, ако не бисмо пошли овим путем задружног организовања нашег села.

Довољно је да скренемо пажњу само на једну чињеницу, па да се увиди колико је овај пут неминован. И колико смо грешили што раније нисмо пошли њи-

ме, него смо годинама и годинама лутали и дангубили. Остављали смо сељачки народ да се пасти и тавори, док већина није дошла до просјачког штапа у режиму демократије и слободе, који су значили за њега експлоатацију од стране партија, банкара и зеленаша у рукама јевреја и масона. Та чињеница гласи да смо земља са 85% сељака-произвођача, у којој преко две трећине сељака немају ни пет хектара земље да би са својим породицама могли себи да обезбеде потребан минимум за егзистенцију. Процес распадања задруга, дељење поседа у све мања и мања газдинства било је смртно зло које је претило животу и биолошком опстанку српског народа, а о коме се нимало није водило рачуна у бившој држави. Напуштен самом себи, српски сељачки народ срљао је у пропаст, живећи у најтежим материјалним условима, изван цивилизације и културе, без прилике да искористи и примени средства и могућности, које су другим народима пружале наука, техника и модерна организација.

Генерал Недић, који је провео цео свој век у најприснијем додиру са српским сељачким народом, умом и срцем јасно и дубоко схватио је да је основни наш социјални и национални проблем да се заустави процес дељења сељачких газдинстава и да је наш спас у задругарству свију облика, које ће повратити селу његову стару виталност и стваралачку снагу и омогућити му да примени модерних сретстава савремене пољопривредне производње постигне максимум своје произвођачке моћи.

Са дубоким осећањем за све конструктивно и витално у српском народу, са изванредним смислом за потребе новог времена, у непоколебивој вољи да спасе српски народ и да му о-

безбеди бољу будућност генерал Недић без обзира на прилике у свету и у земљи предузео је да сврши овај велики национални посао, од кога зависи наша будућност, благостање и напредак српског народа.

Поред духовног припремања нашег света да схвати значај ове реформе, после темељног и стране испитивања улоге задругарства у прошлости и његове мисије у изграђивању новог српског економско-социјалног поретка дошла је позната Уредба, која треба да рашчисти терен од наноса прошлих режима и да оспособи задругарство да изврши свеке нове задатке. Као што је рекао генерал Недић у својој изјави поводом доношења те Уредбе српско задругарство мора да постане **„заједничко добро целог нашег народа“** и не сме да да буде ничија прђија нити поприште борби између разних котерија, остатака бивших странака. Сви ти елементи морају бити уклоњени да би задругарство могло почети да врши правилно своју функцију у данашњој привреди и уопште у нашем националном животу. У његовим редовима треба да остану само они који својим искуством, својим поштењем и својим националним духом дају гаранције да ће задругарство ићи овим великим путем за спас сељаштва и за добро нације.

Чувајући и даље ред и мир, као битне услове за опстанак српског народа генерал Недић, мислећи на будућност српског народа, улази у једну нову етапу своје реформаторске и препородилачке делатности. Он приступа економској и социјалној организацији српског народа, да оствари његов вековни идеал државе, правде, рада и поштења, која ће имати достојно место у заједници европских народа.

„С—Н“

Недељни иреплед
међународних догађаја

Двобој по туђим леђима

У великој међународној политици је нота, коју је 26. априла Молотов упутио пољској емигрантској влади, дејствовала много дубље но што је то у први мах посматрачима изгледало. Велики труд, који је уложен у заштитивање и смиривање атмосфере у престоницама „Уједињених нација“, а нарочито у Лондону, није могао да спречи да се из последица Молотовљеве ноте развије данас међународна контроверза највећих размера. Не само што сада учествују у расправљању питања, која су се изненада поставила пред размишљање сваког европљанина, влада Сикорског и Кремља. У зарађеним земљама оба тора и у неутралним земљама свију континената се питање прекида односа Москва—Сикорски третира надугачко и нашироко.

Како су текли догађаји

Само по себи уопште није важно за велику политику, у каквом су односу поједине велике силе према емигрантским владама. Несумњиво се европска политика све више удаљава од идеја, које су покушавале да у политичким правима и политичком угледа изједначе мале са великим државама. Будућност света лежи у знаку све веће надмоћи и превласти неколико великих сила над целокупном светском политиком, док ће мале државе имати да се учлане на погодан начин, вођене својим политичким инстинктом и геополитичким положајем у организацију, коју ће велике силе да успоставе на континентима. Пољски случај је, међутим, начелне природе и важан је по томе што је рефлекторском светлошћу одједном обасуо цели мрачни свет изукрштених односа, супротности и натезања, егзистенцијалних дубоких сукоба, који постоје у једноме од зарађених тора и то у ономе, који се назива „Уједињеним нацијама“.

Сам ток догађаја је доста познат целој светској јавности, па и нашој. На основу захтева емигрантске владе Сикорског, упућеног Међународном Црвеном крсту, да изврши преглед лешева у Катинској шуми, Москва је једном веома оштром нотом прекинула односе са том владом и самим тим пресекала сваку дискусију о судбини неколико стотина хиљада пољских заробљеника, који се налазе у Совјетској Унији. Једна изјава, коју је влада Сикорског дала јавности, није више спомињала захтев, који је упућен Црвеном крсту али је ипак устравала на гледишту да пољска влада у емиграцији има право да се интересује за судбину Пољака у Совјетској Унији. Оно, што је у овој изјави најзначајније, је чињеница да је на крају наглашено да ће свака пољска влада морати да заузме исто гледиште. У овоме завршетку Сикорскове изјаве већ лежи индикација за будући развој самог пољско-совјетског питања. Јер заиста совјетска влада је послала одмах у ватру Ванду Васиљевску, „пољску Пасионарију“, која је на челу пољског комунистичког одбора у Москви. Васиљевска се окомила у једној изјави на свога земљака генерала Сикорског, а совјетска штампа, која је поред својих врло оштрих написана и коментара њену изјаву донела у највећем публицитету, отворено пропагира да се влада Сикорског замени одбором Васиљевске.

Не само у Совјетској Унији, него и у Сједињеним Државама појавила су се у пољској емиграцији, и то на њеном крајњем левом крилу, мишљења која се поклапају са гледиштем Москве. Поред овог унутрашњег расцепца у пољској емиграцији, који је изазван на основу пароле коју је издала Москва, придружила је као трећи чинилац са којим Сикорски мора да рачуна, критика једног доста великог дела англосаксонске јавности. Ту се обележавају Пољаци као мегаломански швабени и као вечити елементи нерво-

зе и немира у табору „Уједињених нација“.

Пробни балон

Ако се сада посматрају ове чињенице политичким оком и ако се аналише њихова позадина, намеће се читав низ закључака, који у својој скупности за Европу не претстављају мање језиву слику од налаза у Катину. Пре свега, Пољска је 1939 године једном својом половином окупирана од Совјетске Уније. Том приликом је, поред стотина хиљада заробљених официра и војника, одведено у унутрашњост Совјетске Уније много Пољака свију стајежа, а нарочито интелектуалаца и крупнијих сељака. Број ових депортираних Пољака цени се у крилу пољске емиграције на преко 900.000. Мада се, после преокрета совјетског става у 1941 години, пољска емигрантска влада одједном нашла у једном табору са Совјетском Унијом, ипак се питање заробљеника и интернираца није решило. У јулу 1941 године Сикорски је потписао споразум са владом у Кремљу, по коме је имало да се регулише питање устројства пољских пукова у саставу црвене војске, али при свем том стварно решење овог великог проблема није се помакло с места. Док је Сикорски са својим одбором био на тај начин, у парадоксалној ситуацији према свом великом савезнику, докле је московска влада припремала већ одбор Васиљевске.

Изгледа да је Велика Британија, коју је узнемирило ћутање Совјетске Уније у погледу њених послератних намера, — под претпоставком њене победе — употребила владу генерала Сикорског као пробни балон. Сикорски је покренуо, као што је познато, питање пољских граница према Истоку. Било би врло наивно веровати да овако једно осетљиво питање може да покрене ма која емигрантска влада у Лондону, без одобрења или чак без потстрека од стране Даунинг Стрита.

И политичком детету морало је бити јасно, да ће покретање тога питања изазвати потрес у односима између пољске емигрантске владе и Москве, а преко тога и између Велике Британије и СССР. Отуда се може оцијенити величина британске несигурности у односу према црвеном савезнику, када је и под ризик таквога потреса хтела британска влада да испровоцира јасан и одређен совјетски став.

Можда ће каснији историчари, који ће имати могућности да се задубе у архиве, моћи да констатују оно што се данас може само претпоставити, — а то је да је покретање питања пољско-совјетских граница послужило Великој Британији колико за њену политичку оријентацију, толико и за застрашење једног дела свог јавног мњења, а нарочито јавног мњења Сједињених Америчких Држава. Ова, на први поглед парадоксална претпоставка је потпуно логична, када се узме у обзир прави унутрашњи циљ британског савеза са Совјетима, очигледност британске жеље да овај рат дотуче две муве једним ударцем, и нова велика преоријентација британске политике ка игрању на начелу светске равнотеже, о коме смо на овом месту писали.

Васиљевска на помолу

Лондонска влада је заиста доносила оне податке које је хтела. Совјетска Унија је изјавила, пре свега, да не мисли да пусти из руке ону половину Пољске коју је 1939 године окупирала. А да би и на другој половини Пољске у датом случају могла да врши пуну власт, почела је од тога момента Совјетска влада да одбор Ванде Васиљевске третира као легалног претставника пољског народа и да у оквиру саме пољске емиграције покрене врло снажну пробољшевичку пропаганду са врло оштром нотом против Сикорског.

Циљ овога маневра је потпуно јасан. Сикорски је са својим политичким пријатељима несумњиво националиста, и као такав претстављао би за планове о пенетрацији Европе болшевизмом тешку препреку. Отуда Ванда Васиљевска треба да преузме његову улогу, било одмах при првој указаној могућности, било касније, кад томе дође време. И ствари би се онда, после једног слома европског фронта на Истоку, развијале веома једноставно. Од Совјета окупирана половина Пољске сматра се а priori совјетском територијом. У оној другој половини, коју би савезници покушали, по свој прилици, да реконструирају, дошла би на власт Васиљевска. Она би онда имала да одигра улогу, коју су одиграле владе малих балтичких држава и да тражи пријем Пољске у Савез Совјетских Република. Самим тим би границе суверености СССР биле одједном у срцу Европе.

Да оваква сазнања не могу бити пријатна водећим личностима Енглеске и просечном Енглецу, потпуно је јасно. Да, међутим, ово оставља много мањи ефекат на Сједињене Државе, које су веома далеко и са чијег је отстојања готово неприметан размак између Вилсе и Лабје, исто тако је извесно. Отуда се и даља игра Даунинг Стрита са Сикорским мора да посматра под перспективом велике британске политике, која је све друго само не вођена ма каквим сентименталним или сличним обзиром.

Шта каже Иди Доњем дому...

Питање, је ли се Сикорски обратио Међународном Црвеном крсту са знањем британске владе, уопште се не може озбиљно да постави. Као што је питање граница могло бити покренуто тек по саизвољењу Даунинг Стрита, тако је исто, — и уопште пре, — захтев Црвеном крсту морао бити одобрен од британских одговорних шефова.

Да је то тачно доказује изјава, коју је Иди дао у Доњем дому 3 маја. После експозеа о стању совјетско-пољских односа, упутио је посланик Кок, члан лабуристичке странке, је ли министарство спољних послова било обавештено о намери пољске владе да апелује на Међународни Црвени крст. Иди је на ово дословце одговорио, према Рајтеровом коментару: „Има ту низ личних питања, на која бих могао да одговорим, али сам сигуран да ћу дати најбољи прилог настојању да се ствар смири, ако Доњи дом потсетим на посланицу да је утолико боље, уколико се мање речи троши“.

Иди није могао рећи јавно да је био обавештен о пољском кораку унапред, јер би то исцупило оптеретило британску политику према Совјетској Унији. Он, међутим, није могао ни да каже да није био обавештен, јер би с једне стране био одмах демантован од стране Пољака, а с друге стране могао је да изазове утисак да емигрантске владе могу да раде свака на своју руку што год хоће, чиме би пао опет британски престиж. Одговор, који је дао Иди, разумео је цели Доњи дом. И зато је после ове његове изјаве легло ћутање на пољско питање.

Доњи дом уме да води политику.

... а шта је ставио до знања Кремљу

Шта је управо, према томе, желео Даунинг Стрит са пољским кораком? У појединостима се на то питање још не може дати прецизан одговор. Сигурно је, међутим, да је по среди једна демонстрација против Совјетске Уније. Тиме, што марионете Антони Идну убоду иглом Идновог црвеног пријатеља, омогућено је самом Министру спољних послова Његовог Британског Величанства да може држати велике

просовјетске говоре. Он не мора сам да се експонира, јавно изражавајући британску бојазан од болшевизма у Европи и британску тенденцију да се са Совјетском Унијом политички повесе око утицајних сфера. Ово не толико због Европе, колико због Средоземног мора, Гибралтара, Мореуза, Суеца и копненог и воденог пута за Индију.

Иди је преко Сикорског ставио до знања Кремљу да не жели да се дезинтересује питањем, колико би Совјети заграбили од Европе.

По среди је иста тактика као 1939 године. Тада су Пољаци бачени у рат против Немачке најфантастичнијим обећањима. Велика Британија им није послала у помоћ ни један авион, ни једну лађу, ни једну пушку; нити је, штавише, бомбардовала за то време немачку територију, да маркира симболички покаже своје савезништво са Пољском. И као што је тада Пољска војнички жртвована, тако треба сада њена емигрантска влада да буде жртвована политички. Први пут као топовска храна непријатељу Велике Британије. Други пут као бели зец за медицинске опите савезнику.

Москва на убод одговара ударцем

Поставља се веома интересантно питање о томе, хоће ли Велика Британија да сачува свог бела зеча за касније прилике, и хоће ли узети у заштиту сада Сикорског, који је на себе извукао немилосрдни гнев маршала Стаљина, — као је Иди назвао црвеног диктатора у својој изјави о Пољској. Или ће жеља да се не покваре већ данас односи са Москвом захтевати да се Сикорски пусти низ воду.

Да је оштра реакција Москве и прекидање односа са пољском владом у Лондону изазвала веома тешку импресију, види се не само по писању британске штампе, него још више и по ономе, што британска штампа не пише о томе случају, а што, међутим, јављају дописници шведских, шпанских и швајцарских листа из Лондона. Даунинг Стрит је рачунао са совјетском реакцијом. Он је њу, шта више, и намерно изазвао да би видео колико се црвени савезници још осећа јаким. Британска штампа је, што је веома значајно — све до Молотовљеве ноте од 26 априла брижљиво ћутала о Катинском случају и није донела ниједне речи од совјетског објашњавања, кој ежелу да на комичан начин пребаци кривицу за Катин на Немачку.

За Москву је било питање политичког престижа према Великој Британији, да на овај убод сондом, који је имао да утврди стање духова у совјетском вођству, одговори најоштрије. И отуда је, уствари, прекид односа између Москве и владе Сикорског директан удар по енглеској руци, која је ту сонду водила. Молотовљева нота била је званично упућена пољској емигрантској влади. Њен прави адресат је, међутим, влада Његовог Британског Величанства и Форен Офис. Ни Москва није политички глупа, а искуство, које има са Великом Британијом од Черчиллове интервенционистичке армије 1918 године па до данашњег чак и лаку јасног држања Лондона према Совјетима, учинило је да је тачно осетила шта Лондон хоће и да је одговорила на начин, који ће за Лондон бити најнепријатнији.

Иди није очекивао овакав одговор. То је, после његове изјаве у Доњем дому, потпуно јасно. У тој изјави он криви за ове догађаје само заједничког непријатеља, Немачку, и наглашава да ће учинити све да немачки маневар, који је изазвао прекид односа, не успе. Тиме је

опет заузео отворено став против совјетског држања, које криви пољску владу и, шта више, њој подмеће да је она у дослуху са Немачком.

Што је судбина одредила у погледу будућности пољске владе Сикорског, данас је већ прилично јасно. Сам Сикорски ће остати у Лондону признати претседник пољске емигрантске владе, али ће, по свој прилици, морати да измени неколико својих сарадника да би Иди могао према Совјетској Унији да учини помирљив гест. Да ли ће то одобробољити Кремљ, велико је питање. Нагињемо мишљењу да Совјетска Унија неће више пристати да призна марионету Сикорског, већ да ће форсирати Васиљевску. Прекид односа је с те стране Москви добродошао изговор и очекивани повод да на свој начин рашчисти пољско питање.

Један је бели зец, дакле, за експерименте са Кремљом изабачен из строја. Москва је то учинила радикално, залунивши треском сва врата која би могла да евентуално послуже као излаз из пољско-совјетске затегнуте ситуације.

Да је сада у Лондону, међутим, код малих народа настала паника, разумљиво је и јасно. Целу политичку игру са пољском емигрантском владом ови су одбори у Лондону могли изблиза да посматрају. Када се Совјетска Унија усудила да данас на такав начин поступи, — не према генералу Сикорском него према британској влади која вуче коње емигрантских одбора, — шта је онда остало од изгледа за мале народе европског Истока и Југоистока у случају да једнога дана буде Москва и војнички победник?

Двоструки је пут, којим Москва иде својим циљевима. Пољски случај је то показао. С једне стране директна политичка пресија, а с друге стране постоје свакако Ванде Васиљевске за све европске народе већ у припреми у Москви. И те би Васиљевске биле пуштене у своје земље. Ма како би се извршило разграничење сфера између Британије и СССР у Европи, оно би било само линија на којој би се извесно време задржала црвена војска. Али Васиљевске свих осталих европских народа, који би остали с оне стране демаркационе црте, у британском политичком домену, кренуле би одмах на посао.

А мали народи Европе, посматрајући ову велику игру за коју је везано толико милиона појединачних или породичних живота, толико егзистенција, могу много чему да се науче. Треба само, најзад, да покушају да мисле својом главом, и ницијом туђом.

VERUS

СРПСКИ
НАРОД

ГЛАВНИ УРЕДНИК, одговоран за садржину листа: Велибор Јонић.

ВЛАСНИК: Мих. Станковић из Београда.

РЕДАКЦИЈА И АДМИНИСТРАЦИЈА: Теразије 5 мепанија, I степениште (Палата Извозне банке).

ШТАМПАРИЈА „ЛУЧ“, Краљице Наталије 100.

Тромесечна претплата 36 динара се преко „Пресе“, а д. Влаковићева 18.

ДОБРОВОЉЦИ У СЛУЖБИ СРПСКЕ ОТАЏБИНЕ

На великој и лепој прослави Св. Ђорђа, заштитника српских добровољаца, којом је приликом освешана и застава Петог добровољачког батаљона, говорили су између осталих капетан Вук Влаховић, командант батаљона и изасланик председника владе министар правде г. Богољуб Кујунџић.

Капетан Влаховић у своме говору рекао је:

„Дозволите ми да ово свечано расположење употпуним нашом искреном српском добровољачком исповешћу пред вама и пред свима онима који желе да упознају стварни лик наше добровољачке душе и смисао нашег покрета. Осветили смо заставу на којој је лик Светог Ђорђа уквирен српском тробојком и под њом смо положили заклетву пред Богом на верност народу и отаџбини заветујући се да ћемо следовати примеру нашег светог заставника“.

У свом даљем говору капетан Влаховић је рекао:

„За доказ истине да смо на правилном путу позивамо се на нашу историју која је непристрасни сведок. Наша историја не зна за срп и чекић као знамења борбе за слободу. Не зна за петокраку звезду на српској застави, не зна за јевреје, робијешке и разбојнике као вође покрета за народно ослобођење. Не зна да су наши хајдучи и ускоци били пробисветски олош, да су палили домове, вадили очи и срца Србима, сипали со под кожу, вадили утробу и пекли синове рођеног народа. Међутим данашњи „шумски ослободиоци“ не знају за други начин борбе. Због тога нас и не буне, него нам врећа понос и част што морамо да се боримо против таквих противника, па смо зато и неумољиви у борби против њих. Добровољци су устали у одбрану части и живота од нечасних којима смо захвални утолико што су као такви противу нас, јер часнима и није част да нечасни буду са њима.“

Свој говор капетан Влаховић је завршио речима:

„Дозволите ми стога да поручим са овог места свима онима код којих се није угасила и последња искра српског родољубља да нам се придруже да заједно корачамо с вером у Бога и бољу будућност под вођством председника Владе народног спаса армиског генерала Милана Недића“.

Крај говора капетана Влаховића пропраћен је поклицима председнику владе генералу Недићу и Србији. Музика је потом отсвирила: „Ој Србијо“.

После говора команданта батаљона капетана Влаховића обратио се добровољцима изасланик председника владе министар правде Богољуб Кујунџић следећим речима:

„Јунаци, каже се да бој не бије свијетло оружје него да бој бије срце у јунака. Ја би са своје стране томе додао да није довољно срце и оружје него и идеја, мисао водиља због које се бој бије, па да се бој и добије. Најбољи пример пружа епска борба српског народа и ова његова данашња катастрофа у оквиру друге светске катаклизме. Ту идеју ви сте носили у својем срцу од почетка ваше акције. За ту исту мисао ви сте у она невинтешка времена тамновали, док су други пировали. Данас сте доказали да сте ношени високом идејом спремни и да умрете само да би Србија могла да живи. Мрзели су вас многи, јер сте мрели док су они спавали. Али упамтите једно: сутра кад покољења буду судила и ценила свакога према заслуги, служићете као светао пример чојства и јунаштва у најтрагичнијим данима наше историје. Честитам вам славу у име председника српске Владе народног спаса армиског генерала Милана Недића и у име своје. Живео Пети добровољачки батаљон“, завршио је министар Кујунџић.

Генерал Недић о улози задругарства

У вези доношења Уредбе о престанку функција досадашњих председника и чланова управних и надзорних одбора Привилеговане аграрне банке, Главног задружног савеза, Главног савеза српских земљорадничких задруга и свих његових подручних завода као и свих осталих задружних савеза председник Министарског савета г. Милан Ђ. Недић дао је претставницима штампе следећу изјаву:

У оквиру предузетих мера на општем сређивању прилика у земљи и унапређењу наше привреде, Влада народног спаса донела је и Уредбу о престанку функ-

вредни напор наше земље, како би српско задругарство заиста постало заједничко добро целог нашег народа. Међутим, ова велика реформа не може се с успехом извршити без заједничке подршке српског сељаштва с једне и помоћи државе с друге стране. На овај начин држава ће омогућити да дођу до пуног изражаја и задругари и задружне установе.

У том циљу Влада ће се постарати да задругарство и у замени добара постане важан чинилац, те тиме допринесе успостављању хармоничне сарадње између села и града. Улога за-

Генерал Недић говори сељацима — својим гостима: „Нова Србија Биће сељачка задружна држава“.

ција досадашњих председника и чланова управних и надзорних одбора Привилеговане аграрне банке, Главног задружног савеза, Главног савеза српских земљорадничких задруга и свих његових подружних задруга, као и осталих задружних савеза.

Већ у почетку својих напора на оздрављењу наше пољопривреде, а у циљу да се обезбеди исхрана становништва, Влада је приступила спровођењу планске пољопривредне производње. Овим новим правцем у нашој привредној политици, који је већ до сада дао веома значајне резултате, све наше привредне установе, а нарочито задругарске, дошле су у могућност да своју делатност развију на најширим основама и да тако и у овим тешким ратним временима буду од највеће користи по свој народ. Стога је било неопходно да наше привредне установе, а у првом реду задружне, доведу своју делатност у склад са општим државним привредним планом, јер само тим путем оне могу и у новим приликама у потпуности одговорити општим привредним и националним задатцима.

Поред тога, стојећи на гледишту да у новом уређењу Србије задругарство има да постане темељ нове сељачке задружне државе, Влада народног спаса сматра да се већ сада има приступити увођењу задругарства и задружних установа у општи при-

другарства у томе правцу може бити од велике користи баш сада, када је нашем сељаку најнежније да добије по праведним ценама пољопривредне алате и друге потребе које му недостају.

У овом духу, а саобразно већ истакнутим начелима о значају задругарства у обнови Србије, Влада народног спаса донела је поменути Уредбу, на основу које ће председник Српске владе, на предлог надлежног ресорсног министра, наименовати нове председнике и чланове управних и надзорних одбора горе поменутих установа.

При овим наименовањима Влада народног спаса водиће рачуна и о томе

да на чело наших привредних и задружних установа дођу задругари који ће по својим стручним, националним и моралним квалитетима дати пуну гаранцију за успех задатака који им буду поверени. При томе ће се имати у виду да на чело задружних установа дођу људи који су својим радом на унапређењу српског задругарства задужили не само ову важну грану наше националне делатности, него и државу и народ.

Ко ли је сад на реду? Страшан пример Пољана

Језиви налаз у Каћинској шуми који је одао један од најгнуснијих злочина у новијој историји — незапамћени покољ у маси који нема баш никакве везе са ратном акцијом — а који при том допушта претпоставку да ће се ући у траг још и новим масовним зверствима исте природе и истог обима, имао је запрепашћујући епилог: Влада СССР, с једне стране у жељи да прекине огорчена очајна запиткивања пољске емигрантске владе у Лондону, а с друге стране да би показала колико је мало брига за револт што га је широм света изазвао овај московски злочин, прекинула је дипломатске односе са пољском емигрантском владом.

Од кад постоји чудовиште СССР, његова влада се и у сред мира истицала гангстерским манирима у међународним односима. Међутим, треба нарочито подвући околности под којима је дошло до овог прекида односа. Треба у две речи потсетити на историјат односа који су сад најновијом бруталном одлуком Москве прекинути. Које су најглавније фазе тих односа?

1.) У лето 1941 године, убрзо пошто је Трећи Рајх ступио у превентивну борбу против СССР, чије су армије већ увелико вршиле стратешку концентрацију за напад на Европу, московска влада је „великодушно“ додала читавом досјеу енглеских „гарантија“ још и своју „гарантију“ пољској емигрантској влади: Изјавила јој је да ће по завршеном рату поштовати источне границе Пољске какве су биле пре септембра 1939. То је она учинила свесна да већ више од годину дана труну толике хиљаде пољских официра, побијених од црвених целата.

2.) Пољска емигрантска влада, можда охрабрена овом фамозном совјетском „гарантијом“, стала је да се распитује не само за судбину својих официра одведених у јесен 1939 године из источних крајева Пољске, него и за многе стотине хиљада других Пољака (међу њима пола милиона деце) који су у ово време такође били отерани у Совјетију. Влада СССР на то даје неодређене, избегавајуће и одлажуће одговоре. После много труда, добијају се бар неки подаци о малом броју одведених Пољака; о осталима ни трага ни гласа. По свој прилици, у Москви знају где је која партија побијена, тојест ако су о томе уопште и правила неке поверљиве забелешке.

3.) Пред крај зиме ове године, влада СССР цинички поништава своју властиту „гарантију“ из 1941 године, тојест просто изјављује да јој је „лукао ђеф“ да повуче своју изјаву о поштовању источних граница Пољске. Запрепашћена пољска емигрантска влада обраћа се британској влади која је Пољацима још од почетка 1939 године сервирала читаву гарнитуру свакојаким „гарантија“ и „свечаних изјава“.

Али сад Велика Британија, уплашена и измучена властитим бригама, следује примеру свог московског савезника и поручује пољској емигрантској влади да „не дражи моћног савезника“ у Москви.

4.) Док је пољска емигрантска влада још очајнички протествовала због овога, ударајући шаком по замашној хрпи папирних гаранција, „уговора“ и „конвенција“ којима располаже, откривен је злочин у Каћинској шуми који јој отима јавк бола и ужаса. Прелази преко савета фамозног британског „гаранта“ да не врећа другог „гаранта“ — злочинца и инсистира на расветљавању појединости најгрознијег покоља у историји. Москва одговара прво цинички досеткама па кад јој се то досадило, просто прекида односе са људима којима је била дала гаранције.

А шта сад ради британска влада? Да ли бар сад са своје стране протестује у Москви! Боже сачувај! Не само што то не чини, него се кукавички клања пред московским међународним злочинцима, муца нешто о неком „неспоразуму“ и — да „не би дражила“ онај Доњи свет у Кремљу, и сама одједном почиње пољску емигрантску владу називати „пољским одбором“. Таквим називом за владу коју је у своје време обасипала признањем и почастима, влада Његовог Британског Величанства посредно кукавички даје на знање московској болшевичкој гангстерској влади да је и сама прекинула службене односе са Пољацима.

Ето краја толиких британских „гарантија“!

Инсистирамо на овим нечувеним поступцима због тога што у њима видимо пример по коме ће се раније или доцније поступити и са оним шаком људи из „југословенске владе“, који избегаше у Лондон и тамо се претстављају као влада.

Инсистирамо због тога што има их који дискусију о болшевичкој опасности прекидају оним комотним и шупљоглавим „ма, Енглеска неће допустити!“ Ево примера како већ сад „не допушта“, како нечувено пушта низ воду оне које је годинама управо засула гаранцијама, док нашој бившој држави није честито ни стигла да да неку гаранцију.

Инсистирамо због тога што ће центалменска влада Његовог Британског Величанства под сличним околностима данас-сутра и ону шаку „наших“ у Лондону прогласити неким „одбором“, „клубом“, „футбалским тимом“, чиме ли.

Инсистирамо због тога што хоћемо тим упозорењем да ублажимо будуће запрепашћење оних наших непоправних или шупљоглавих сународника који још увек мисле да могу нешто да очекују од те шаке људи, који још увек шапато препричавају вести са радија о њеним „одлукама“ и њеном „раду“.

Прешљаште своје у заробљеништву на
СРПСКИ НАРОД
Прешљашу њима „Преса“
Београд Влајковићева бр. 8
Тромесечна прешљаша сјаје дин. 45.—

СУШТИНА И ЦИЉЕВИ МАРКСИЗМА

Пре неколико година на страницима наше „велике информативне штампе“ могли смо да прочитamo рекламирање двају дела, којима је била обогашена наша преводна књижевност. Та су два дела била: роман *Шта да се ради* од Чернишевског и *Капитал* од Карла Маркса.

„Напредни“ захтеви једног дела наше читалачке публике, како уметничке, тако и научне, на тај су начин били задовољени. И у пркос томе што је прво дело просечне књижевне вредности; у пркос томе што је творац *Капитала* доживео најјачи пораз својих теорија у „социјалистичкој држави“ СССР, а пошто је претходно био раскринчан од стране научне критике. — упркос свему овоме у нашој наивној средини оба су дела била примљена као последња реч уметности и науке.

Плодове оваквог и сличног рекламирања, овакве и сличне пропаганде, видимо тек сада. Српски народ сада плаћа менице разних Пијада, Левиа, Мајера, Јерковића.

Међутим, марксизам као теорија давно је одбачен од стране и филозофије и економије. Марксизам није никаква „последња реч“ науке; то је збир старомодних заблуда, које би мирисале на нафталин, само да не миришу толико на крв.

Основу Марксовог учења, као што је познато, чини материјалистички поглед на свет. Ту је Маркс много штошта позајмио до немачког филозофа Лудвига Фајербаха (1804—1872) г.). Ако се прими Енгелсово тврђење, баш после читања Фајербахове књиге о суштини религије, Маркс је постао одушевљен присталица овог, данас готово заборављеног филозофа. Фајербах је убедио Маркса да у природи постоји само материја, да је духовно само израз материјалног, да ван материје уопште не постоји ништа. Ово тврђење примили су сви марксисти. „Материја то је све што постоји, најопштији појам, род свију родова“ (Лењин: *Материјализам и емпирио-критицизам* стр. 118).

Из овакве детињасте дефиниције материје (која није, уосталом, ни дефиниција у правом смислу те речи), можемо да закључимо, да материјализам не зна шта је то материја.

Јер одговор: „Материја, то је све“ — није никакав одговор. На основу овакве дефиниције може се у појам материје укључити и појам божанства и појам душе. И онда се не зна по којој се логици материјалисти одричу тих појмова, када већ кажу да је материја „све“.

У оваквом расуђивању има и противуречности. Познато је да је димензионалност нераздвојна особина материје. Свака материја захтева, извесан простор, поседује извесне димензије. Када се, међутим, каже за материју да је „све“, онда овако замисљена материја губи особину димензионалности, односно престаје да буде материја.

Као што видимо, марксизам полази у свом расуђивању са погрешног научног становишта. Његова срж, материјалистичко схватање света, није постављена на научну основу и контрадикторна је. Ако Маркса донекле извињава факат што је живео средином XIX века, у времену када је ниво природних и филозофских наука допуштао материјалистичке заблуде, ништа не може да извиња његове данашње следбенике. Јер сопствено незнање није никакво оправдање.

Дотакли смо се Марксовог материјализма само узгред: тек толико да покажемо са колико је необзидности и површности створено учење које претендује да буде нова религија.

Карактерна необзидност и незнајност Марксизма испољава се и у осталим његовим тврђењима и схватањима. Ми подразумевамо ту и његово материјалистичко схватање историје, као и материјалистичко схватање економских односа.

Према Марксу, свака друштвена појава и свака људска идеја резултат је економских односа у друштву. Скоро пред сам рат изашла је расправа једног нашег интелектуалца о Карађорђевој устанку. Са извесним чуђењем сазнали смо да су најсветлије странице наше историје написане само због тога, што је „почео да очајава српски трговачки stalež“. Мислимо да није потребно ни доказивати апсурдност једног оваквог тврђења. Филип Вишњић, када је певао о Карађорђу сигурно није био „екстотет буржоазије“. Није био њезин експонент ни српски сељак, када је устао да се бори „за крст чисти и слободу злаћу“.

Ипак тенденција овог дела је јасна: треба да се по сваку цену искључи духовни елемент из нашег великог покрета народног самоодрицања. Православље, тежња ка слободи, дух Немањића и аманет Косова, — све ово мора да се забашури, па ако је потребно, и да се уопља. Српски народ, по критеријуму овог интелектуалца, има да захвали за свој опстанак економској кризи у Отоманској царевини и привредном јачању београдских трговаца. Аутору као да није било познато да су ти трговци почетком XIX века били странци: Грци, Турци, Јермени, Јевреји.

„Историски материјализам“ није ништа друго но вештачко укалупљавање историских збивања и догађаја. Да је обратно, то би онда значило да збиља постоје закони историје и да, следствено томе, може да се на основу тих закона прорекне будућност. Маркс је прорицао будућност, али је испао рђав пророк. Он је прорицао комунистичку револуцију у првом реду у Немачкој; Русија је пак у његовим предвиђањима стајала на последњем месту.

Шта је испало од тих пророчанстава, познато је. Развој догађаја ишао је, као за инат, супротно предвиђањима историског материјализма. Требало је заиста бити „напредан“ (у смислу наших левичара), па и након овакве конфузије пропагирати историски материјализам?

Економске доктрине Карла Маркса имају исту вредност као и његов материјализам. Осврнућемо се на две најглавније: теорију вишка и вредности и теорију концентрације капитала.

Али ненаучност Марксизма није сметала томе што је он ипак имао извесног успеха код заведених маса „демократских“ земаља.

Зашто се то десило?

Зато, што један марксиста уопште неће ни да мисли критички о научној подлози овог учења; марксизам за њега претставља религију, чије су догме неоспориве. То произлази отуд што марксизам обећава земаљски рај и позива на борбу ради тог раја. Марксизам се одриче свих духовних вредности, он не признаје нити морал, нити религију, нити националне и породичне светиње. Место тога он пружа идеал неограниченог уживања у будућем „социјалистичком друштву“.

Има једна важна црта код марксизма која несумњиво стоји у вези са расним пореклом његовог творца. То је његов јеврејски дух. Марксизам то је модерни Јудеизам. Исто као и јеврејска религија, марксизам проповеда земаљски рај. Он има своје „изабрано племе“, — радничку класу. (Како је радничка класа за марксизам само оруђе, а никако циљ). Најзад догма о доласку јеврејског Месије замењена је догмом светске револуције. Марксизам има исто интернационално обличје као и јеврејство. Међутим, по суштини својој, марксизам је уско националан, јер је он производ националног јеврејског духа, сверазарајућег, жудног светског господства. Марксизам служи јеврејским „националним“ циљевима. Јер је он тај који има да пољуља вечне духовне вредности у срцима „гоја“, да сроза људско биће на

ступањ животиње, да пробуди његову појуду обећањем земаљског раја да ослободи и да маха најнижим осећањима. А све то иде само за тим, да се обезбеди господство јеврејске „изабране расе“ над масом безличних робова. Јер, уствари, марксизам носи човечанству најстрашније ropство.

Његова примена у Совјетској Унији довољан је доказ за то. Лишена сваке научне подлоге, неживотна теорија Маркса показала се у пракси као гробница свега оно што је људско, свега оног ради чега је вредно живети.

Нажалост, оно није било довољно озбиљно схваћено код нас. Наша лаковерна јавност једним великим делом је потпала под јеврејско-марксистички утицај.

У почетку ове брошуре говорили смо о рекламирању код нас превода Марксовог „Капитала“. Изнећемо само укратко историјат тога превода; морамо признати да се добија веома карактерна слика наших предатних прилика. „Капитал“ је превео на српски језик јеврејин Моша Пијаде. (Псеудоним: Поробић). Пијаде је ово дело превео у затвору у Сремској Митровици, где је био затворен због свог антидржавног рада. Немачки оригинал „Капитала“ био му је достављен на изричито наређење ондашњег министра правде др. Суботића; протестивући против овога цензор митровачког затвора поднео је оставку на државну службу.

Моша Пијаде је данас виновник жалосне епопеје и кривац смрти толиких Срба и Српкиња...

Марксизам је ванево зли свакој земљи у којој се укороени па и нашој — јер смо били толико слепи да га пустимо у своју кућу.

Наши марксисти — били су и остали ускогруди фанатици, који су своја убеђења слепо потчињавали наређењима Москве.

Марксисти су били час пацифисти, час највећи поборници мира; час су опет викали „бољшеват него пакт“ гурајући наш народ у страховиту несрећу.

Инсценирали су тобожње одушевљење, вичући до изнемоглости „живела Француска!“, приликом доласка г. Жоржа Бонеа у Београд, да би мало доцније извиджали прославу адмирала Гедрата.

Исмејавали су наше светиње. То им, међутим, није сметало да бурних „конкордатских“ дана постану највећи православци, — само да изазову немир.

Као што смо рекли, марксизам апелује на људске осећаје, а не на разум. То је схватљиво, јер у научној подлози марксизма нема ни трукне праве науке. „Капитал“ Маркса може се само слепо прихвати, као неко јеванђеље. Јер свако, ма и приближно испитивање доводи до критике и коначног одбацивања: — толико много је слабих места у том јеванђељу лажи.

Марксизам понекад зна да иступи као бранилац „понижених и увређених“ (супротно својој правој суштини), да заведе добре и поштене; он обећава пљачку похлепним, говорећи о „вишћу вредности“.

А све то има само један циљ: остваривање комунистичког поретка на читавој земаљској кугли, односно претварање свих људи у робове јеврејских господара.

Зато нека сваки зна и упамти: борба против марксизма је нужна самоодбрана сваког народа коме је стало до своје слободe.

„Роднаја ти моја ...“

Ви, који толико радо наседа-те толиким причама и толико лаковерно, без икаквог размишљања, понављате свакојаке измишљотине, да ли сте пре неколико дана обратили пажњу на нешто што сте могли да гледате очима, да слушате рођеним ушима?

Да ли сте користили прилику да из прве руке сазнате нешто, за шта вам не треба никаква пропаганда, никакве комориске вести, никаква кафанска препричавања, никакав радио, никакви летци?

Да ли сте гледали ону лепу чету што је на Ускрс снажним корацима и ведра чепа промарширала кроз главне београдске улице уз сложну песму из које сте свакако могли да разберете рефрен:

„Роднаја ти моја...“

Реч је о родној земљи Русији, о намученој православној „матушки“. Јер ти војници су били млади Руси. Била је то једна чета из реда оних многих стотина хиљада Руса који су из совјетске војске, у коју су их терорисали туђини комесари, пришли борцима за Европу, борцима за ошчање хришћанског реда и поретка.

Док у пространим већ ослобођеним крајевима њихове отаџбине на све стране почињу да се дижу лепе дрвене цркве са зеленим или плавим торњем, док тамо верни после четврт века опет почињу да одлазе на службу Божју и на причест, ови су младићи на Ускрс први пут били у цркви коју су догле знали само по причању родитеља који су им, посред бољшевичког ужаса, безашања и кала, говорили како је некад било. Та материнска реч улила им је жељу да тако и опет буде, да поробљени и увређени руски народ и опет буде свој, ослобођен различитих зликоваца и отимача, да се и опет крсте великим крстом, да се и опет моле Богу у вери коју им је донео Свети Владимир.

Какви ли с осећајима обузимали те младе људе кад су у београдској руској цркви први пут чули складно православно појање, кад су се смерно крстили великим крстом, кад су чули благе речи свог митрополита.

Да ли нехотице не помисља-те на дивну приповетку Лазе К. Лазаревића „Први пут с оцем на јутрење“?

Зар из ведрих лица тих младих Руса није избијао блажени осећај људи који осећају препород, који осећају прелаз из мрака у светлост?

Да ли они не морају да дишу дахом доба Мелентија добошара који је обнављао православно цркву, док су ратници трипљеним топовима обнављали државу?

„Роднаја ти моја...“

Појављују се на бранику својих светиња и своје прошлости они који и опет хоће да буду Руси, православни и национални Руси, који желе да прогнају са својих бескрајних равница отровну и погану аждају бољшевизам. Да, видите, то су Руси о којима толико радо говорите. То су Руси који су дигли устанак на бољшевице своје тлачитеље. То су Руси који хоће да свете победне делове и очеве, унижене мајке, окаљане домове, оскрнављене цркве и светиње.

То су Руси који желе да ставе православно руско име и опет замени међународну формулу „С. С. Р.“, који хоће поново да уздигну православно крст и да прогнају туђинско Саломоново слово и мрски срп и чекић срп

којим су им отимали храну са одузетих прадедовских њива, чекић којим су ковали оружје за што трајније и потпуније угњетавање народа.

Шта ће вам „добро обавештење“, шта ће вам отрцане приче, шта ће вам „најновији гласови“, кад ево можете да видите рођеним очима, да чујете рођеним ушима оно што вас интересује. А годинама и годинама, понављајући су вас интересовали Руси и Русија. Многи од вас нису хтели веровати нама, који смо вам из дана у дан говорили како стоје ствари.

И не морате сад! Ено, питајте ове људе што оданде долазе. Питајте их шта су проживели они и њихови старији, шта осећају, шта желе, ради чега живе! Они ће вам рећи шта су бољшевици, а шта су несрећни Руси које и они снагом својих мишица хоће да ослободе. Они ће ва мрећи да људи који мисле и раде као и они, има већ десетинама, па и стотинама хиљада, да им број стално расте, као што све даље расте и пламти одушевљење, жарка жеља да учествују у том великом чистиљштву које ће огњем и челиком збрисати чудовиште бољшевизма.

Небројене хиљаде таквих већ марширају, све самих осветника увређене и унижене мајке Русије, небројене хиљаде људи жељних да се и опет као људи и хришћани моле Богу, жељних да им буде зајемчена светиња домаћег прага, домаћег огњишта, породице, порода и плода рада и зноја.

Жељних да се у целој њиховој пространој домовини, пробуђеној из тешке море опет заори песма милој и драгој ослобођеној родној грудии:

„Роднаја ти моја...“

НАШИ СЕОСКИ ОМЛАДИНЦИ УЧЕ НЕМАЧКИ

У суботу отпутовала је за Немачку друга група наших сеоских омладинаца, који ће бити гости немачких домаћина на немачким пољопривредним гавдинствима, у току сезоне летњих радова. Пре поласка за Немачку наши омладинци провели су извесно време у Београду, где је између осталог Немачка академија одржала за њих курс немачког језика. На том курсу сеоски омладинци стекли су основно знање, тако да већ могу да воде обичне свакодневне разговоре.

Пре поласка омладинци су положили практичан испит у Немачком научном институту, у присуству директора др. Шмауса, на коме су показали врло добре резултате, тако да су већ на питања наставника могли да одговарају на доста добром немачком језику.

ПРВЕНАЦ „ПАРАЦЕЛЗОВОГ ДРУШТВА“

Недавно основано (приликом 450-годишњице славног немачког лекара) „Парацелзово друштво“ издало је прву књигу пројектованог низа публикација о Парацелзу, и то дело др. Ериха Ота Парацелзове мисли.

Ђурђевдан, слава добровољаца

У четвртак, 6 маја, прославио је Пети батаљон добровољачког корпуса своју славу Св. Великогученика Ђурђа у кругу казарне, основне школе „Војислав Илић“. Истога дана освећена је застава овог батаљона и новопримљени добровољци положили су заклетву. Овој прослави придружио се Штаб Српског добровољачког корпуса као и Старешински течај. Прослава је обављена у присуству лепог броја угледних званика, представника власти, као и пријатеља српских добровољаца. Ђурђевдан, који славе добровољци по целој Србији, све је више у знаку славе ових младих и храбрих представника реда, мира и рада, спасиоца српских глава, пионира лепше будућности Нове Србије.

Тако је мало дана прошло од како је основан први добровољачки одред а толико много догађаја протекло је у Србији и толико је много забележено позитивног и стваралачког у дневнику Српског добровољачког корпуса. У дане кад се Србија налазила на прагу страшного и истребљивог грађанског рата, генералу Недићу пришли су пре свих позваних неколико десетина младих, фанатичних Срба, идеолошки спремних и једино способних да уђу у отворену борбу с комунистима.

Она сазнаје да се у околини Београда, у селу Ражњу (Срез грожански), припрема логор за присилно регрутовање сељака у партизанске одреде. То се дешава месеца септембра 1941, кад партизани говоре на све стране: Вршићемо напад на Београд, па ако нам не успе да га заузмемо борбом, принуђићемо га глађу. Нека београђанке пропиташте заједно са својом децом! Никић врши напад на логор и у двочасовној борби принуди партизане на капитулацију. У логору је било око 400—500 људи.

су странице Добровољачког корпуса.

Али не само места борби, где су добровољци са знатно мање људства тукли веће партизанске одреде, већ и имена људи записана су златним словима. Имена Будимира Никића, Марисава Петровића, Милоша Војновића, Илије Мићашевића, Ратка Обрадовића, Душана Марковића путоказ су новим генерацијама добровољаца.

Будимир Никић оличење је храбрости и организаторске способности. Марисав Петровић прелази у мит. Сељаци га називају „отац наш и мајка наша“. Милош Војновић заштитник избеглица, човек који је на Дрини задужио врло много Српство, спасавајући нејач и жене, и смештајући их у логор. Душан Марковић, попут вођа римских легионара, после борбе позива своје добровољце да обрађују земљу. Добровољци су прошле жетве обилно помогли нашим сељанкама чији су мужеви у заробљени-

Свети Ђурђе
убија аждају

(Цртеж Б. Ј.)

Добровољци у маршу кроз једно село

(Архив „Српски Народ“)

Србија у то време пружа страшну слику нереда и безвлашћа. Партизани вршљају по појединим градовима и селима, извесни крајеви су потпуно у њиховој власти. Наредбе Српске владе народног спаса допиру само до ограниченог простора реда и мира. На све стране одједи пушка.

У Београду се на брзу руку формира једна чета од 100 добровољаца. Вежба их Будимир Никић, будући херој Добровољачког корпуса, два пута рањен у борби, сада са обема ампутираним ногама. За непуних десет дана вежбања чета Будимира Никића улази у прву борбу с парти-

Погинуло је 17 а заробљено 13. У логору је нађено много материјала који је показао да су вођи логора били београдски „комсалонци“. Ту су били козметички препарати, сапуни, свилени веш, колоњска вода.

После ове прве борбе с партизанима грана се основна чета у нове и нове одреде, да би једног дана постала Добровољачки корпус. Борбе се ређају: Ковачевац, Велика Крсна, Космај, Губеревац, Рача Крагујевачка, Наталинци, Шаторња, Милановац, Ариље. Успеси као што су Хаџине Ливаде, Петровац на Млави и недавни окршај у селу Лисовац херојске

штву.

Херој из Петровца на Млави, српског Алказара, Ратко Обрадовић, вођа тридесет јуришаца, сада командир друге чете Првог батаљона, такође улази у славне јунаке. Познат је његов говор грађанима Петровца поводом захтева партизана да се преда са својим јуришним одредом:

„Идите и јавите свима и свакоме да се српски добровољци не предају! Ушли смо у борбу за Србију и Српство у најтежој несрећи. Најпре смо имали један рат који народ није хтео а потом међусобно убијање. Рекли су нам партизани да, у случају ако се не предамо бајцелима и не у ваздух динамитом. Ми се не предајемо, јер верујемо да радимо за вас, за народ, јер верујемо да се боримо за отаџбину и наш васколики српски народ по цену да сви изгинемо. Ја сам њихове услове одлучно одбио и они могу ући у ову згрзлу само преко наших лешева!“

Борба је трајала 60 часова. С једне стране је било 2.000 партизана, а на другој само тридесет јуришаца. Резултат борбе: Петровац је у рукама добровољаца. Партизани су имали 100 мртвих и две стотине рањених. Добровољци: 8 мртвих четири рањена и два нестала.

Називани у почетку народним издајцима, плаћеницима, добровољци су морали са много горчине и тешкоћа да подносе ово стање. Они су успели да докажу народу да су његови прави синови, да их у борбу воде високи

идеали и да се смрт њихова на бојном пољу не да ничим платити. Данас ствари стоје тако, да народ у добровољцима гледа своје заштитнике. У недавној борби у селу Лисовић заробили су добровољци међу партизанима и пет цигана. Цигани су служили партизанима за курире. Толико су далеко отишли, да наши сељаци неће више да им служе за везу.

Колико су већ зла отстранили од српског народа, колико су партизанских одреда уништили, у колико су све борби били, па ипак укупан број мртвих код добровољаца не прелази 240. Треба погледати занимања тих добровољаца палих за отаџбину: студенти, приватни чиновници, радници, занатлије, сељаци. Има их из свих друштвених редова. Ста-

рост: од оних који су се борили у светском рату па до петнаестогодишњих младих.

И данашњи састав добровољаца је такав. Из свих крајева Српства, свих доба, свих занимања, везани само великом љубављу према земљи и вери, они су брањеници реда, мира и рада, елементи реда који уништавају немилосрдно елементе нереда. Они знају да тме чувају српске главе. Кад добровољца запитате зашто је у одреду, он ће вам рећи: „Не спасавам своју главу, већ српске главе.“ На томе им је захвална нација, и у њено име генерал Недић је толико пута истакao ову захвалност. Ви сте моја деца, рекао је генерал Недић, ви сте ме помогли у најкритичнијим часовима. Ви сте спасли отаџбину!

Свети Ђурђе

Св. Ђурђе родио се у Кападокији од родитеља хришћана, а за време цара Диоклецијана, познатог гониоца хришћана. Када је Диоклецијан сазвао сенат и на њему поднео предлог о истребљењу хришћана, против тога устао је Св. Ђурђе, који је и сам био члан сената. Пошто никакви разлози нису успели да се Св. Ђурђе одрекне Христове вере, Диоклецијан нареди да га баце у тамницу, да му на груди наваљају огроман камен и да овог неустрашивог Христовог војника излажу све новим и новим мукама. Све те муке као неким чудом Св. Ђурђе је издржавао светлим и радосним лицем, што је изазивало запрепашћење код његових мучитеља, а што је дигло веру гоњених хришћана. Када никакве муке нису могле да усмрте овога великог хришћанина, Диоклецијан нареди да му се мачем глава отсече.

После телесне смрти Св. Ђурђа почеше се појављивати многобројна његова чуда, од којих је најпознатије оно у коме Св. Ђурђе убија страховиту аждају, која је из језера крај града Вирита, у подножју Ливанске Горе, излазила, хватала и прождирала све оне који су се језеру приближавали, тако да је град, да би умиловистио аждају, одлучио да јој свакога дана даје на жртву по једно дете. Када се грађани изређаше тим својим жртвама, онда је цар морао да пошаље своју јединицу, али је Св. Ђурђе својим чудом спасава, убивши аждају копљем.

У нашем народу указује се нарочито поштовање Светом Великогученику Георгију још од времена када су наши стари примили хришћанство. Драма његовога живота, смелост с којом се ухватио у коштац са незнабоштвом и његово самопожртвовање страдање, учинили су да је његов дан дочекиван са великом радошћу, јер цео српски народ

одувек је на Ђурђевдан с ведром вером у боље дане излазио ван својих домова и у природи се заветовао на жртве и прегалаштво.

Још у српској средњовековној држави, Св. Ђурђе је био необиично поштован и од Немање и од осталих српских владара, који су у њему гледали заштитника народа и државе. Св. Ђурђу су посвећене многе цркве и многи манастири. Стари наши писци, Доментијан, Теодосије и Данило, износе масу података из којих се види како су наши најславнији владари Стеван Немања, краљеви Милутин, Дечански и други са највећом искреношћу одржавали и ширили култ Св. Ђурђа, тог великог Христовог војника, који стално учествује заједно с нашим владарима и нашим народом против недаћа које би их снашле.

Дух Св. Ђурђа кроз целу нашу историју уливао је снагу читавим поколењима, јер симболички приказ његове борбе против аждаје поганства давао је потстрека свима онима који се боре за правду и истину.

Српски добровољци, као и њихови стари, узели су Св. Ђурђа за свога заштитника, јер је тај Великогученик, у пуном цвету своје младости, поднео највеће напоре и жртве, које може да поднесе само младост прожета јасним и одлучним идејама, јасном вољом да своме народу послужи насебиично до крајњих могућности.

Добровољци помажу сељацима у обрађивању земље

(Архив „Српски Народ“)

ТРИ МОСТОБРАНА

У месецу априлу немачке оружане снаге потопиле су 423.000 бр. рег. тона непријатељског пловног парка. У ту цифру није урачуната запремина 18 бродова, који су били торпедовани, а нису одмах потонули. Искуство поморског рата каже да већи део торпедованих бродова увек тоне пре но што стигне у најближу луку. Свакако је потонуло и неколико од оних 10 бродова, који су били оштећени авионским бомбама. Треба имати у виду да су Јапаници у априлу потопили 200.000 тона, а Италијани — око 50.000 тона. Према томе, може се сматрати да је на дно мора отишло преко 700.000 бр. рег. тона. Ово је мање него у претходном месецу, али то никако не значи да је подморнички рат попустио. Увек после рекордног месеца у погледу потапања долази мало слабији месец, јер непријатељ зауставља свој саобраћај у угроженим зонама, како би организовао одбрану баш на том сектору Атлантика, где се у претходном месецу испољио највећи немачки успех.

Важно је да рекапитулација потапања у извесним периодима даје слику сталног пораста немачког успеха. За четири месеца (јануар—април) прошле године потопљено је 328 пароброда са 2.156.900 бр. рег. тона. У истом раздобљу ове године потопљено је за 55 пароброда више и за 291.500 бр. рег. тона више. То даје пораст од 14%.

За четири месеца ове године Британоамериканци су изгубили 3 и по милиона бр. рег. тона услед дејства немачког, италијанског и јапанског оружја. Енглески листови кажу да се на Атлантику налазе на дежурству увек преко 100 немачких подморница. Јапаници су развили сада веома интензивну подморничку делатност у Индијском океану, а такође и источно од Аустралије (на путевима за Америку). Створило се такво стање да је генерал Смутс изјавио: „Подморнице нам могу ускратити победу“. Чак и идиот-оптимиста пуковник Нокс, амерички министар морнарице, сматрао је за потребно да препоручи Американцима да се не радују чињеници да је априлско потапање мање од мартовског. Тај Рузвелтов помоћник ни сам не верује у одбранбене могућности Британоамериканца на Атлантику.

Један од највећих америчких стручних листова за поморски саобраћај признао је да је највећи успех у овом рату постигнут од стране Тројног пакта на попришту поморског рата: прво, Немци су фантастично много изградиле подморница, друго, претворили су Атлантик у борбену зону, и треће, подморнички рат се проширио до обале Аустралије, до Бенгалског залива, код Индије, и до Рта Добре Наде код Африке.

Американци још не могу да се умире после губитка носача авиона „Ренцер“. Иако Вашингтон ћути о том мучном догађају, цела америчка јавност оплакује губитак последњег предатног носача авиона и много се нервира због тога што је тај губитак створио „рупу смрти“ у Северном Атлантику. „Ренцер“ је помоћу својих авиона чувао тај део пута из Америке у Енглеску, где услед велике раздајне не могу да оперишу авиони са Гренланда и Исланда. Сада је настала празнина од 600 километара у ваздушној систему одбране.

Зато су се Американци сетили да у луци француског Мартиника стоји француски носач авиона „Беарн“ од 22.146 тона. Американци хоће да тврде да Мартиник може да буде база за немачку инвазију у Северну Америку и да за то треба одузети Петену то острво. То би био један мастан залагај, јер се на крстарици „Емил Бертен“, која стоји поред „Беарна“, налази један део француског државног злата. Код Мартиника има укупно 47.000 тона француских ратних бродова и

74.000 тона трговачких бродова под француском заставом (претежно тенкера). Тога су Американци жељни, јер би хтели да попуне велике рупе у својој ратној и трговачкој морнарици.

Туниски мостобран

Због тих „рупа“ у морнарици и због те „рупе смрти“ на Атлантику, Американци не могу да помогну Ајзенхаусу. Он је покушао генерални напад на туниски мостобран, бацно је у борбу све своје снаге и доживео један тежак пораз. Тврђава Тунис је остала нетакнута, као што је признао амерички радио-говорник из Ајзенхауеровог главног стана.

Једино град Матеур, на северном делу туниског фронта је напуштен од стране Немаца, јер та област није пружила довољно удобности за одбрану. Али, на средњем отсеку фронта непријатељ је био у противнападу одбачен преко оних линија које је држао пред ову генералну офанзиву. Што се тиче јужног сектора туниског фронта, Енглези су после заузећа извесних истурених положаја морали да се повуку према југу, јер су се искувише искривили у вишедневним тешким борбама. Британоамериканци су изгубили за време ове генералне офанзиве 294 тенка, 211 блиндираних аутомобила за превоз трупа, 64 моторизована топа. Још већи број тенкова, камиона и топова уништен је дејством немачке авијације. Приведено је око 2.500 заробљеника, а број мртвих и рањених Британоамериканца и најамника у трупама Жироа је веома велики.

Интересантне вести стижу о поступању Ајзенхауерових власти према француским војницима и официрима у војсци Жироа. Њима су одузети сви радио-апарати. Велики број официра је разрешен од дужности. Ово је све резултат нервозе која се створила код Француза Северне Африке када су чули да је Лавал у разговору са Фирером и са претставником Дучеа прецизирао став националне Француске у погледу обавеза према европској заједници и у погледу њених права у садашњости и у будућности. Као што је чункишска војска ушла у стадиум ра-

сти појединих јединица црвене војске. У индустријским центрима дошло је до великих радничких немира, а на селима има и устанака. Више формација црвене војске било је повучено с фронта, јер су њихови војници бежали на страну руске ослободилачке армије, коју формира генерал Власов.

На Источном фронту влада заштице, јер се обе стране спремају за претстојеће борбе, искоришћавајући за своје припреме прелазно време, када блатњав терен онемогућује покрете већих армиских маса.

Енглеске новине нагађају да ли ће бити немачке офанзиве, да ли ће да се сукобе две офанзиве — немачка и совјетска; — оне покушавају да погоде где ће избити немачка офанзива: са кубанског мостобрана и од Таганрога према Кавказу, или од Брјанска према Москви.

Све су то врачања у кафеној шољици, јер су војни планови Рајха покривени непроициљивим велом војне тајне, а стратегија Рајха је таква да се може са истом вероватноћом очекивати и бујна офанзива, и чврста дефанзива, као начин да се непријатељ потуче.

За сада је совјетски непријатељ активан на кубанском мостобрану. Тај се мостобран протеже од варошице Темрјук на Азовском мору, обалом реке Кубана, преко града и железничког чвора Кримскаја и затим према Црном мору, на чију обалу излази јужно од града Новоросијска. Бољшевици су покушавали масовне нападе час кроз мочваре код Темрјука, час преко испресецаног терена код Кримскаје, час преко високих брда код Новоросијска. Последњи њихов напад био је извршен снагама од девет пешадских дивизија и четири оклопне бригаде потпомогнутих од многобројне артилерије. Никад још на Кавкаском фронту није било такве артилериске ватре као за време припреме тог напада, али ни та ватра ни жртвовање више хиљада војника у узастопним јуришима није помогла Совјетима да извојују бар један метар борбеног терена.

И овога пута, као и увек, Немци су задржали положаје које су

Кроз блато и воду на источном фронту немачки војници полази у осматрање

(Фото: В. В. А.)

ској офанзиви смањили су Стаљиново самопоуздање, и он је промрљао један мали комплимент за своје савезнике, надајући се да ће их на тај начин приволети за већу стратегиску помоћ.

Мостобран цивилизације

Ваздушна офанзива Британоамериканца против европске територије на западу и на југу наставља се са извесним прекидима који су проузроковани веома тешким губитцима које је претрпело ваздухопловство Рузвелта и Черчила. У априлу оно је изгубило 967 авиона, од којих је већи део претстављао четворомоторне бомбардере.

Овај број оборених непријатељских ваздухоплова показује колико је јака немачка, а такође и италијанска одбрана европског мостобрана цивилизације. Говоримо о мостобрану цивилизације, јер бранећи села, варошице и градове Немачке, Италије, Белгије, Француске и Холандије, основна оружана снага брани не само територије, становништво и привреду, не само културне споменике најкултурнијег континента света, већ и сама начела цивилизације човечанства. Терористичка ваздушна офанзива Британоамериканца је напад на цивилизацију, напад на оне духовне тековине које су створене радом стотина поколења, а која су формулисана у правилима морала човечанства, у одредбама политичке и војничке етике, у параграфима међународног права и међународних конвенција.

У овом рату Енглеска је прва почела са гађењем тих правила и те етике. Она је већ јануара 1940 године бацала бомбе на мале немачке варошице у којима није било никаквих војних објеката, које нису претстављале никакву вредност са стратегиског, операционог или војно-привредног, а ни саобраћајног гледишта. То су били изричито терористички напади, којима је Енглеска хтела да причини бол немачком народу, пошто није имала снаге и смелости да се мушки бори против немачких бораца.

Ова злочиначка акција стоји у потпуној сагласности са основним начелом енглеског ратовања, које гласи: „Нека клекну непријатељске жене и деца, онда ће и мушкарци на фронту бацити оружје“.

То је погрешна стратегија. Мала француска област Цибути, насељена црнцима, издржала је две године најстрашније британске блокаде, а није хтела да изла Француску и да пређе на страну издајнице де Гола. Мало острво

Мартиник бори се и до сада против америчке блокаде, којом Рузвелт хоће да натера његове урођенике, који себе сматрају Французима, да скину француску заставу и да пусте у своју земљу америчке војнике.

Кад таква мала племена, која расно не припадају елитним народима, могу да буду толико јака против блокаде, против непријатељског зверства, онда народи Европе могу да издрже много више.

На непријатељски терор из ваздуха, народи Европе одговарају повећањем своје мржње према злочиначким нападачима. После масовног уморства Белгијанаца у Анверсу, Анверс је дао хиљаде добровољаца који су ступили у редове војске и пошли на фронт европске оружане снаге. После напада Британоамериканца на Париз, влада у Виши осетила је такво расположење у народу да је могла овластити Лавала да иде да преговара о новом ставу Француске према рату, према Осовини и према непријатељима Европе.

На многобројне нападе Британоамериканца на италијанско становништво, Италија одговара мобилизацијом свих својих снага и све већом дисциплином пасивне и активне одбране, као и све већом енергијом италијанске привреде и индустрије наоружања. На многобројне нападе британоамеричких аеро-терориста на немачке градове, немачки народ одговара све већом одлучношћу и све већом мржњом према подлим убицама који не умеју да се боре на фронту, а који су „јунаци“ у нападима на жене и децу.

Ове жење и ова деца испољавају ванредну мушкост, јер знају да не пате узалуд. Знају да ће својим држањем допринети победи Европе над ваневропским снагама и победи цивилизације над онима који су решили да жртвују цивилизацију ради триумфа дивљег комунизма или ради триумфа капиталистичких интереса јеврејске плутократије.

Европа је континент духа. За духовне вредности европски народи су ратовали кроз векове, и у тим ратовима су духовни идеали побивали свакојаке интересе. И сада ће идеал културе победити капиталистичке интересе и комунистички садизам. Снага је на страни идеала, а не на страни интереса. Зато је победа на страни Тројног пакта

Оптимизам на фронту. У очекивању борбе — грамофонске плоче

сула услед тога што је Јапан признао Нанкину суверена права, тако исто и сређивање односа између Француске и Осовине може да створи расуло у редовима обманутих Француза у колонијалном царству Француске.

Кубански мостобран

И у Совјетској Унији запажа се у последње време извесна трења између владе и радништва и извесна непоузданост према вла-

хтели да бране, и бољшевичка снага није имала довољно моћи да сломи немачки отпор. Веома је симптоматично да је Стаљин који до сада није признавао никакав значај борбе у Северној Африци и британоамеричке ваздушне офанзиве у Западној Европи, сада приликом прославе 1 маја са неколико речи поменуо и тај североафрички подухват, и ту терористичку акцију у Европи. Страшни губитци које је совјетска војска доживела у зим-

ПОЉОПРИВРЕДНИ РАДОВИ У МАЈУ

На дому

Обезбеди радну снагу и припреми материјал за косидбу сена, копање и прскање винограда и друге радове. Прелистај књиге и пољопривредне часописе, слушај радио-емисије за српско село, да би знао како и кад треба те радове обавити. По потреби обраћај се реонском економу или средњом пољопривредном референту, или пак неком другом школованом пољопривреднику који ти је најближи.

Код стоке и живине

Стоку коју још ниси превео на зелену храну постепено преводи, тако да то обавиш за 10 до 15 дана. Ако се стока тера на пашу онда овај прелаз изврши опет постепено, да стока првих дана остане на пашу сат два, а следећих дана све дуже, док се потпуно не навикне на пашу. Овце изгони на пашњак кад спадне роса. Чим отопли време овце острижи, гуну добро осуши, а потом свако руно измери, сави за себе и остави до продаје на неком сувом месту где има промаје. Тежину руна запиши да би знао колико која овца даје вуне. За приплод остављај она грла која дају више и имају мекшу вуну. Младу живину и сву осталу стоку уредно храни и пој.

На ливади и њиви

Прегледај да ли је кукуруз никао и потсеј празна места. Покоши озиму грахорицу и на то место посеј кукуруз за снажу. Праши и разређуј кукуруз, репу, кромпир и друге окопавине у колико је време за то. Ливаде покоси чим већи део трава буде у пуном цвету. Пази да покошену траву што брже осушиш и скупљаш, јер ће тако добити боље сено. Коси луцерку и детелину, суши и скупљај. Ако услед лошег времена не можеш да их осушиш на земљи суши их на дрвеним сушилјама.

У поврћу

Посејано и посађено поврће прашу, плевни и заливај. Расађуј на стално место паприку и парадајз. Земљу за парадајз добро нађубри згорелим ђубретом или компостом, а посађене струкове затим заливај. Парадајз, краставце, диње и лубенице шкопи да би што раније добио плодове. Црни лук, краставце, бостан и парадајз ради заштите од пламењаче прскај са 2% раствором Бордовске чорбе. Паприку, краставце и бостан ради заштите од лисних вашију прскај са 3% раствором никотина. Јагоде опраши и поред њих стави чисту сламу или плеву, да се плод не укаља.

У воћњаку и расаднику

Праши воћке да би земљу око њих одржао у растреситом стању. Сасадај изданке из стабла. На калемовима изврши попуштање рафине, а позел јачих ластара поби притке и вежи да их ветар не поломи. Воћно растило редовно праши и почни калемљење очеем. Шљиве прскај Бордовском чорбом ради заштите од пламењаче. Код јабука и крушка по земању плодова изврши прскање са 1% Бордовском чорбом уз додаток неког арсеновог препарата ради сузбијања чађаве краставости и црвливости.

У винограду и подруму

Закидај непотребне ластаре. Везуј и редовно прскај виноград. Живу ограду око винограда сасадај. Праши и прскај прпорке. Почни са зеленим калемљењем. У матичњаку закидај сувишне младаре и везуј их уз жицу. Врши дезинфекцију подрума. Довршавај претак ње винз и доливање бурди. Вина прегледај и подрум проветравај.

На пчеларнику

Врви редован и што чешћи преглед кошница. Додај вештачко саће. Старе кошнице замењуј новим. Врши вештачко ројење. Пази да пчеле не граче мај једне од других. Вади мед.

Бостан и краставци за летње дане

Бостан се лети због своје сочности и укуности врло много тражи и троши. Због тога ће се сваки разборити пољопривредник благовремено потрудити да на свом имању произведе за лето што више бостана: миришљавих диња и слатких лубеница.

Диња

Диња, са својим многобројним облицима и сортама, пореклом је из Мале Азије, где се гајила од памтивека. На нашем земљишту налази добре услове за развитак, а требало би да се гаји у већим количинама, јер она претставља не само укусну природну посластицу, већ се од ње може правити пекмез и пећи ракија, док се млади и незрели плодови могу остављати у туршију као и краставци.

Предострожни пољопривредник обрађује земљиште за бостан још у јесен, остави неподрљано преко зиме, добро га пођубри стајским гнојем, а у пролеће га преоре, па добро подрља.

Диња воли топао положај и тежу земљу црницу, а пескуша јој не прија.

Семе не сме бити свеже, прошлогодње, већ да се устојало бар три до четири године, јер тада даје много бољи принос и много укуснији плод. Добро је потопити га претходно у раствор 2% креолина или плавог камена.

Бостан се сеје на оцаке, на растојању око 2 метра. За сваки оцак ископа се рупа око пола метра дубока, која се затим опет испуни земљом помешаном прегорелим ђубретом или компостом. Затим се површина заравни, а у средину засеје под мотиком 4 до 5 семенки.

Са сејањем не треба журити, јер бостан не подноси хладноћу и сваки позни мраз несумњиво би га уништио. Најпогодније време сетве је у другој половини априла и почетком маја.

На 10 до 15 дана по ницању усева треба га опрашити, очистити од траве и разредити тако да у сваком оцаку остану највише 2 до 3 најбоље биљке. Затим га треба редовно и према потреби окопавати и плевити.

Кад избије пети лист треба почети са резивањем, тако да остану само 2 доња окца, из којих ће избити 2 вреже у супротном правцу, а затим и њих треба резивати, тако да на свакој остане свега 3 до 5 плодова најближих корену, јер велики број плодова утиче неповољно на чи-

хов развитак, те остану кржљави и неукусни.

Да би се спречила зараза диња пероноспором, добро је испрскаати биљке Бордовском чорбом или раствором до 1% креолина.

Заливање за време суше бостану необично прија, али саме биљке не треба квасити. Због тога је најбоље ископати између редова око пола метра ширине јаркове и у њих сипати воду, која ће се кроз земљу пробити до корена. Недељу дана пред брање треба са заливањем престати.

Приликом брања ваља јако пазити да диња не буде незрела нити презрела, јер у том случају губи свој укус и мирис.

Лубенице

Лубеница, која такође спада у ред бостана, а у род бундева, пореклом је из Африке.

Што се тиче семена, сејања и гајења вреди углавном све оно што је речено за дињу.

Лубеница тражи још више топлоте од диње, тако да не подноси ни хладна кишовита лета. Од земљишта највише јој пријају хумусна пескуша и ритови. Супротно од диње, врежа лубенице не сме да се орезује, јер замеће плод највише при врху.

Да би лубенице раније сазреле многи их уврћу око петељке. Тиме се заиста убрзава сазревање, али се не сме заборавити да тако сазрела лубеница много губи на укусу.

Краставци

Врло пријатно, омиљено и окусно летње поврће су краставци, који се једу најобичније као салата, или у киселом млеку, или укишљени, а нарочите врсте јесењих краставаца остављају се у туршију за зиму.

Краставец је пореклом из Индије и биљка јужног поднебља. Због тога се не сме сејати рано, пре друге половине априла, а најсејурније је почетком маја, кад се земља већ сасвим загреје и не прети више опасност од позних мразева. Боље успева семе устојано 3 до 4 године.

Краставец воли лако, ровито земљиште и обилно, непосредно ђубрење. Сеје се у оцаке, на врсте и на редове. У оцак треба посејати 3 до 4 семенке, а при сејању на редове побости семенке на 10 сантиметара растојања. Семе иде око 25 грама на један ар. Оцаке треба покрити загорелим ђубретом, а редове та-

које испунити мешавином ђубрета и плодне црне земље.

Усев изникне обично за недељу дана. Тада га треба разредити на 15 до 20 сантиметара растојања, а у оцацима оставити по 2 до 3 струка.

Нега краставаца

Кад на усеву израсту 3 до 4 листића корисно је скресати га и оставити само 2 доња листа, из којих ће избити две нове вреже. И те вреже могу опет да се скрешу на 2 до 3 листа, али треба водити рачуна да такво резивање тражи обилно заливање.

Добро је по могућству да се поред врежа побину тачке, јер ће тако усев дати обилнији принос и лепше плодове, који никада не горче. Ако су биљке посејане у оцацима онда тачке треба побости укосом, тако да се три врха споје у облику пирамиде, а у врстама спојити врхове тачака између два реда, тако да образују тунел или кров.

Врло повољно дејство на развитак краставаца постиже се размућеним живинским ђубретом, којим се ђубри у току узраста.

Краставцу прија заливање, али не непосредно на биљку, већ наводњавањем земље у близини. При сејању на редове добро је да се између редова ископају ваде и да се у њих пушта вода. Заливање обављати само кад не ма сунца, односно увече.

Да би се добио што већи принос краставаца у току целог лета и да би се берба што више продужила, треба стално уклањати све делове усева који показују знаке пуног сазревања плодове, лишће, па и целе вреже, остављајући само младе и бујне делове биљке. У колико се беру млађи плодови, у толико је боље, те никад не треба оставити да потпуно сазру.

Први краставци стижу обично за бербу већ три месеца после сејања. С обзиром на спорост узраста могу се у међувремену гајити на истом земљишту други повртарски усеви, као салате, ротквице и ниска боранија.

Јесењи краставци за туршију сеју се у јуну месецу.

Подизање живинарства у Србији

Живинарство, и ако је ситна сточарска грана, има велики значај за исхрану нашег становништва, а нарочито у садашњим ратним приликама. Издржавање живине не захтева веће издатке, јер се она знатним делом храни природном храном коју сама проналази.

Да би се унапредило живинарство, Министарство пољопривреде и исхране основало је Живинарску станицу у Великој Мостаници. Ова јединица установа у Србији има да ради систематски на поправци нашег заосталог живинарства. Услед отежане набавке страних раса живине, Станица за сада углавном испитује домаће расе. Управа се стара да испита домаћу расу и да је путем селекције и другим методама оплемени и поправи. У колико прилике и сретства буду дозволили Станица ће радити и другим мерама на подизању и

Преглед и селекција стоке

Министар пољопривреде и исхране донео је решење, да средски пољопривредни референти у сарадњи са реонским економима прегледају и попишу сва мушка и женска приплодна грла старија од једне године, која одговарају појединим расама и сојевама предвиђеним за гајење Планом о планској пољопривредној производњи. При томе ће се нарочита пажња обратити на домаће расе и сојеве, који су од особитог значаја за наше сточарство, као што је колубарско говече, брдски коњ, сврљишка и сјеничка овца, моравско и шумадијско свињче, као и на оне увезене расе које се у Србији дуже времена са успехом гаје, као сименталско говече, енглески полукрвни, липицански и арапски коњ, мангалица, беркшир, јоркшир и цигаја овца.

Скреће се пажња сопственицима приплоних грла да одређеним комисијама пријаве и предведу сва грла подесна за приплод, јер је то у њиховом сопственом интересу.

НОВО ВОЂСТВО ГЛАВНОГ САВЕЗА СРПСКИХ ЗЕМЉОРАДНИЧКИХ ЗАДРУГА

Услед смрти извесних чланова, извршене су промене у вођству Главног савеза српских земљорадничких задруга. За нове чланове управног одбора постављени су Драгомир Богдановић, земљорадник из среза Раваничког, Милан Дунић, начелник банске управе у пензији, др. Драгутин Јанковић, министар у пензији и Ђорђе Јевтић, земљорадник из среза Качерског. У управном одбору налазе се Александар Дачић, учитељ у пензији, Војислав Ђорђевић, министар у пензији, др. Шпиро Солдо, професор из Београда, Михајло Стојић, земљорадник из Соко Бање, др. Карло Шнајдер и други.

Пошто је извршено конституисање, за председника Главног савеза изабран је Радивој Николић, земљорадник из Дражевца, а за потпредседника Сава Ђурић, земљорадник из Лесковца.

Сви у кући иду на прстима. Оца је опет спопала реума! А мајка се није побринула да набави АСПИРИН. Она то није смела да заборави. Јер:

Одг. ред. С. Бр. 850 од 214-1043

Љубомир П. Ненадовић

Путописи спадају међу најзанимљивије и најлепше гране књижевности. Они немају ону поезију као што имају песме; оне уметничке вредности које имају романи и приповетке; али, поред свега тог, они могу бити од велике користи читаоцу. Могу му пружити двоструку корист: уживање у стилу и опису, а поред тога проширава знање читаоцу, шири му хоризонт његова ума и погледа, и открива му оно што не би можда никад видео. Са једним добрим путописом у руци, ми можемо, седећи крај топле пећи, проћи многе градове и земље, упознати друге народе, њихов начин живота, њихову културу и њихове обичаје. А може ли бити веће користи од тога, нарочито за оне који немају материјалних средстава да би могли сами путовати. Живети на овој земљи, а не видети и не познати њене лепоте, заиста је по мало трагично. Има много људи који су живели и умрли не излазећи никуд из своје ближе околине. Обично је узрок томе сиротиња и оскудица. Али све се то, као што смо рекли, може надокнадити са једном добром књигом; све то можемо пропутовати а да не изађемо из куће. Са књигом у руци проћићемо свуда где нас писац буде водио, живићемо у оном добу у којем је он живео; дивићемо се ономе чему се он дивио; гледати оно што је он видео, и осећати оно што је он осећао. Ако је још путописац добар стилски, ако уме верно и пластично да претстави и прикаже оно што је видео, и ако има нарочити дар за опажање, онда ће слика у нашим очима бити потпуна.

У нашој књижевности имамо много књижевника који су писали путописе. Први који је почео да пише путописе био је Доситеј Обрадовић, али праве путописе је написао тек Љубомир Ненадовић. После њега се ређа низ писаца који су писали путописе а од њих су најзначајнији: Јован Дучић, Исидора Секулић, Марко Цар, Јелена Димитријевић, Григорије Божовић, Живко Милићевић.

У овом чланку ми ћемо се осврнути само на путопис Љубомира Ненадовића, нашег првог модерног путописца и у неколико речи изнети оно што је битно у његовим путописима.

Љубомир Ненадовић је син Проте Матеје Ненадовића, познатог јунака из Карађорђевог доба, а у исто време и познатог књижевника, чије је дело уредио и издао син му Љубомир, под именом: *Мемоари Проте Матеје Ненадовића*.

Љубомир П. Ненадовић је рођен путник. Он осећа велику страст и задовољство од путовања. Његов немирни и бујни дух није се могао ограничити само на Србију, није могао у њој наћи довољно простора, већ се више далеко по Европи, по туђим и још непознатим му земљама. Још као ђак, отпутовао је у иностранство, да би продужио и у савршено започете науке, али изгледа да су му путовање и туризам били прво, а школа друго. Путujući по страним земљама, он није заборавио на свој народ, који је у културном погледу прилично заостао од великих европских народа, и пролазећи кроз ове земље, он их је описивао, да би својим земљацима могао донекелик приказати живот у великим и културним европским државама. На тај начин су постали његови путописи из Швајцарске, Немачке, Италије и о Црногорцима.

Ненадовић је прво написао *Писма из Швајцарске* и *Писма из Немачке*, где је као студент проводио дане безбрижно и весело. На веома леп и занимљив начин, са пуно младалачке снаге, бујности и полета, описује он весели живот ђака, студената. Чи тајући ово ми се и нехотице сећамо песме „Ђачки растанак“, где је Бранко, на још бурнији и полетнији начин, дао одушке својој младалачкој бујности. И-

сто тако са великим одушевљењем, описао је Ненадовић познати немачки универзитетски град Хајделберг, где је као студент провео извесно време. У *Писмама из Швајцарске* описује дивна и широм целог света позната места, Швајцарске Алпе и величанствене глечере на њима. Али, у овим писмима из Немачке и Швајцарске, поред лепих особина које је он као књижевник и као путописац има, могу се наћи и извесне грешке и мане. Његов стил је још недотеран и несавршен. Разуме се, да се од њега не може захтевати да има стил једног Дучића, који је пун музике, израза, епитета, прелива и нианса. Али, Ненадовићев стил је тада био још прилично нејасан, и он ће се развити тек у *Писмама из Италије*. Друга једна Ненадовићева мана је у томе, што је све схватао по мало необиљно. Све је окретао на шалу и смех, па макар то биле и озбиљне ствари. Сви његови путописи су прожети пријатном ведрином и хумором. Нарочито се у том погледу истичу путописи из Немачке и Швајцарске, где све врви од хумора, парадокса и контраста. Млади Ненадовић је, по својој природи, био веома весело, бујан, може се рећи и несташан. У његовим путописима можемо наћи нежности и саучешћа, али туге ни где. Изузетак чине неколико одељака у *Писмама из Италије*. Иначе, у свим осталим путописима су шала, хумор и досетке на првом месту. Мора се признати има врло лепих шала и досетака, којима се читалац мора од срца насмејати, и које ће га расположити да ведар и весело путује са Ненадовићем. Он и његови другови су толико весели да неки пут пређу мало и преко границе.

Писма из Италије и *О Црногорцима* претстављају нам Ненадовића као правог књижевника — путописца. У њима је све лепше, срећније, са више воље, знања и вештине описано. Стил му је леп, јасан и дотеран. Опажа се већа тачност у опажању и пси холошкој анализи лица. Нема више оне младићске распојасаности, вулгарности и духовитости на силу. И ови путописи обилују хумористичким и духовитим местима, али је та шала озбиљнија, лепша и отменија. Има лепих и изванредних описа појединих места. Нарочито је леп и успео опис Неапља и Неапљског залива. Затим, опис Рима, Везува и других места. Све је то на леп и живописан начин претстављено, са пуно смисла и уметничког познавања. Узмимо, као пример, почетак *Писма из Италије*: „Небо без облака, море без таласа, обале без лазарона, лађе без једрила“. И у овом делу има извесних недостатака, разуме се много мање него у претходним делима. Тако, читајући нека писма из Рима, добијамо утисак да у рукама имамо неки историјски уџбеник, јер ту он веома опширно прича историју Рима. То је данас банално и за једног гимназијалца, али је у Ненадовићеву доба било новост и за многе одрасле. Према томе, кад узмемо у обзир време у којем је Ненадовић живео, путовао и писао, онда му се тај недостатак мора опростити. *Писма из Италије* имају и велику књижевно-историјску вредност. Путujući по Италији, Ненадовић се састаје у Неапљу са Његошем, који је овде тражио лека својој неизлечивој болести. Састанке са Његошем, и своје разговоре са њим, Ненадовић је најлепше описао, тако да *Писма из Италије* претстављају и по књижевној и по историјској вредности његово најбоље дело.

Његош је са великом радошћу примио Ненадовића. „Сам вас је Бог послао“, каже му он, приликом првог сусрета. Нажалост, Ненадовић није могао да схвати сву величину Његошеве душе. Његошева дела, а међу њима и „Горски вијенац“, Ненадовић је само површно познавао. Он је, додуше, осетио да је Његош нешто више од осталих људи. Све разговоре, које је водио са њим,

он је изнео у *Писмама из Италије*. Тиме је овековечно своје дело и себе. „Везама које се не кидају, он се је везао за једног бесмртника“. Ненадовић каже да је Његош готово увек био тужан и невесео. За све време, док је био са њим, ретко кад га је видео насмејана. Није он био тужан због блиске смрти, већ зато што се бојао да ће његовом смрћу и Црна Гора поново пасти под турско ропство.

Немирни дух Ненадовићев није могао ни овде да мирује. Није остао са Његошем, већ га оставља и одлази даље. Да је Ненадовић остао код Његоша до његове смрти, учинио би неизмерну услугу у Његошу, и себи, и целој српској књижевности. Али, Ненадовић као Ненадовић: „што дикла навикла“, није могао да остане већ је отпутовао. Последњи његов путопис је дело „О Црногорцима“, за који се може рећи да ни мало не заостаје од путописа из Италије. У овом делу он износи карактеристику Црногораца и њихове борбе са Турцима. Црногорце претставља као частан и поштен народ, пун витештва, херојства и врлина.

То су главне особине Ненадовића као књижевника и путописца. Његова дела, и поред извесних недостатака, заузимају видном месту у нашој књижевности, а Љуба Ненадовић ће остати код сваког читаоца у лепој успоени и сећању — насмејан и ведар, занимљив и духовит као што је увек био.

Живојин Гајић,
уч. V разр. гимн.

Рипањ

ПРАЗНИЧКО ЈУРО

Давно је то било...
Као кроз сан памтим.

Румен осмех сунца
поздравно јутро
и на свежој трави
заблестала роса.
Освануо празник.

Мој отац у белом
и свечаном рубљу
некуда се спрема,
а мајка децу облачи и купа.
Нико не зна куда?

Децо, сада у цркву идемо!
— отац рече тихо;
а ми, деца, весели и чили,
поскакасмо радо,
озарена лица.

Пролазили поља,
ливаде и шуме
у тихоме ходу;
свуда свечан мир
само звона звоне...

Кроз прозирну маглу
заблестео торањ
светог манастира,
заокружен гором свечаног мира.
Свежи лахор дах измирне
носи...

Село, поља, шуме,
и ми, деца, пливамо у срећи...
Мир, побожност влада,
и крећу се стада,
а са торња звони...

Док свештеник пева
са светог амвона,
разлежу се звуци
од јутарњих звона...
Звони, звони, звони...
дан... дан... дан...

Чедомир М. Ивановић,
ученик V разр. учит. школе
Шабац

Једино што човеку остаје од прошлости то је успомена, или тек сећање на њу. Прошлост и сећање... Звучи нам као да је било давно и давно. А опет све што се десило и пре једне минуте, већ је прошлост, за коју нас опет веже само сећање. Интересантно је чути како стари људи говоре: „Сећам се, било је то давно!“... Онда кад се то догађало ми нисмо ни постојали. Док сам био мали, завидео сам им на томе, јер сам мислио да је сећање дато само одраслом, старом свету. А данас увиђам да могу и ја рећи „сећам се“... Многи дани мог безбрижног детињства, полазак у школу, разни догађаји, радости, жалости и бриге, све ми пролази кроз свест као филм. А шта је то оно сећање на нешто што се догодило, прошло и никад се више не може повратити? Моја прошлост саткана је из хиљаде минута мога живота. И кад помислим да сам сваког минута старији, зрелији, колика је разлика између мене сада и некада. Питање је да ли се сећам себе од лане? Да, сећам се. Па то није било тако давно. Само од тога доба одваја једна година. Шта значи једна година у животу човека? Много и ништа. Како се узме. Кажем: није било давно, а опет има момената из тог доба мога живота за које ми се чини да сам их сањао или негде читао, а да су се најмање мени могле догодити. И кад се сетим себе од лане и сада и кад између те две епохе живота повучем паралелу, видим огромну разлику. Толико огромну да бих поверовао скоро да су то две различите ствари, а не једна. Па у чему је разлика? Телесно сам остао исти, можда сам сада развијенији.

Разлика је у мом духовном животу, а дух је језгро живота на земљи и у сазнању. Сећам се да сам лане био још скоро дете, које је са очима пуним поверења гледало у свет. Још лане сам веровао да је људска поквареност апстрактни појам, јер је нисам својим детињим очима видео. Како људи могу бити зли, кад ја осећам толмчу љубав према њима и кад у мом срцу владају блага осећања. А данас, кад

се сетим тога, могао бих себи горко да се насмејем. Осетио сам шта значи људска пакост, завист, злоба. Видео сам да није лако пролазити кроз живот, борити се, а ипак остати частан до краја. Али, ипак, дошао сам и до још једног драгоцениг открића. Увидео сам, уколико је борба већа, утолико је и сам живот слађи, да човек сам себе највише цени кад ствара и кад је користан члан друштвене заједнице. Лане то нисам знао. Данас сам већ свестан да је мој карактер скициран тако да ме привлаче интересантне ствари, пуне живота и контраста, које служе само за добро отаџбине, коју љубим изнад свега, и људске заједнице. Сећам се да сам лане све видео мирисне руже око себе, а данас видим да и најнежнија ружа има три, који убоде када се најмање надамо. Било је још много ствари, које нисам знао, ни разумео, а које данас већ потпуно схватам. Осећам да се велики прокрет извршио на мени. На хоризонту мога интелекта родило се сунце знања, које ме је нагло дигло из царства детињег идеализма, у реални живот одраслог човека. Мислим да сам истрајив радом много допринео томе. Учио сам, читао много, показивао интересовања за уметност, науку и обраћао сам велику пажњу и на физичку културу тела, на спорт. Тако је доба између лане и сада велика прекретница у моме животу. Лане су ме сви третирали као дете; сада ми кажу: „младић“. И оно што је било лане, спада у прошлост. Била она лепа или ружна, увек нам о њој говоре успомене и сећања. Уосталом, то нам је још и једино остало од ње. Током времена, непријатне ствари покрива вео заборава, а сећање на све оно лепо освежава нас. Нарочито сам приметио да се старост радо сећа младости, као и ја мога детињства. И увек нам прошлост и сећање на њу изгледа лепа; а садашњост? Зависи од нас самих како смо уредили живот. Јер „ствари имају онакав изглед какав нам дадне наша душа“.

Јован Башић,
уч. VI разр. гимн.
Београд.

Поруке сарадницима омладинцима

Једном свршеном маторанту — Ваљево

Примили смо Ваше песме, за једнога омладинца врло успеле, са пропатрним писмом које садржи разборите и актуелне мисли, које овде предајемо јавности: „Стојећи на гледишту да Ваш лист данас замењује један књижевни часопис, усудио сам се да Вам понудим своје три песме да их, ако заслужују, штампате у одговарајућој рубрици. Данас је прекопотребно да се идеја Нове Србије оваплоти и у духовном стварању данашњих генерација. Јер тако ће се једино остварити духовни препород целе нације. Ако једна епоха буде изграђивана само политички, а не буде имала следбенике у области духовног живота, онда се она неће ни изградити. Ми данас немамо много људи који у тој области дају знатан допринос, али многи знаци на то указују да већ данас постоји леп број талентованих националних омладинаца који само зато не могу да се развију и дођу до изражаја, јер ми се зато не указује прилика. Биће велика заслуга Вашег листа ако помогне и подржи такве омладинце у њиховим искреним настојањима. И мање успеле ствари са националном српском тенденцијом требало би пре штампати од успешних — ненародног карактера!“

Објављујући ово Ваше значајно писмо, драги млади песничке, желимо да додамо само неколико речи, уместо одговора. „Српски народ“, као орган српског родољубља, отворно је нарочито омладинску рубрику баш зато, и искључиво зато, да омогући нашој свесној и родољубивој омладини да дође до изражаја и

развије своје духовне способности. Пође ли му то за руком — као што сви знаци говоре — „Српски народ“ је извршио један од својих најпрецих постављених задатака и испунио једну крупну национално-културну мисију.

Наставницима српског језика и књижевности у нашим средњим и стручним школама

Министарство просвете је одобрило да ученици средњих и стручних школа на територији Србије и Баната могу сарађивати на омладинској рубрици „Српског народа“. Стога се позивају сви наставници наших средњих и стручних школа да препоруче својим ученицима, првенствено онима из виших разреда, да нам шаљу своје радове у стиху и прози.

Пошто у омладинској рубрици доносимо и школске и домаће задатке, реферате и семинарске радове ученика виших разреда било би најгодније да нам сами наставници одаберу и пошаљу најбоље израђене задатке и реферате. На овај начин изазваће се једна племенита утакмица међу нашом школском омладином и постала ће се стваралачке амбиције наших младих на јаче духовне напоре.

На крају школске године, уредништво ће наградити одабраним књигама из наше и стране књижевности најбоље израђене задатке и реферате, објављене у омладинској рубрици.

Уредништво

БЕОГРАДСКА

ОПШТИНСКА ШТЕДИОНИЦА

БРАНКОВА 2

*Прима улоге на штедни
Ошвара текуће рачуне
Врши све банкарске послове*

ЗА СВЕ УЛОГЕ КОД ШТЕДИОНИЦЕ
ГАРАНТУЈЕ ОПШТИНА ГРАДА БЕОГРАДА

9 мај 1805: смрт Фридриха Шилера

Дело Шилерово је изванредно велико и претставља несумњиво једну од великих творевина немачког духа. Ту непролазну вредност чине, пре свега, сама његова песничка дела, његово дубоко захитање у вечно актуелне проблеме човека и света — као што је случај, рецимо, с Фаустом или Шекспировим драмама, Илијадом, или, за наше балканске прилике, Његошевим Горски вијенцом — али можда још у већој мери његов став као песника и филозофа, његова песничка и филозофска мисија, која претставља један крупан безочуг у развојку немачког духа. Увек ће људи у Шилеровим песничким творевинама црпсти снаге за изграђивање идеала у човеку. Јер Шилер је, и поред и упркос све своје сиромаштине и упркос свег свог животног песимизма, можда баш и зато, један од највећих претставника немачког идеализма. Отуда ће Шилер остати вечно песник младежи, песник младости, песник идеала да се у човека удахне лепота и лепотом оплемени душа у њему и његов став према људима.

Шилер је у основи и битно песник моралиста. Ретко је код њега говорило само осећање и изливало се чисто усјање песничког осећања, него је сва своја треперења срца претаква кроз умовање и умовање песничко. То никако не значи, — а по томе се и види колики је песнички домет Шилеров, — да је он био дидактичар и тзв. просветитељ у књижевности. Он је порицао и бескомпромисно одбацавао плитку моралистичку и дидактичку књижевност, и исто тако био строг судија и према својим почетничким и у погледу мере разбушењим делима (**Разбојницима**, **Сплетки** и **Фиесковезавери**), која је писао док још није био нашао своју филозофију песничког стварања, док још није нашао свој класични стил и свој мирни објективни став песничког стварања. Јер Шилер је, зна се, своје ђаковање и своју младост провео у једној војничкој школи такве стеге и дисциплине, да му је, већ као војничком лекару, забрањено било писање драма, те је после морао бежати из државе виртембершког херцога прерушен и под туђим именом. Без средстава, пуки сиромаш, без много среће у животу, — јер срећа, као што касније каже на једном месту, „иде залуђено за рђавим човеком“, а не за добрим, — за Шилера је живот био највећим делом потуцање и непрекидна борба. Али као да је баш та тврда борба за живот, каткад и за насушни хлеб, потакцирала у томе неустрашивоме човеку дужности његов идеализам и формирала дела која значе у постављању човека један висок хумани ступањ људског духа.

Задубљен у Кантову филозофију, кад је бар колико толико решио питање насушног хлеба и постао професор историје на универзитету у Јени, он у себи изграђује своју филозофију песничкога и гледања на свет, и после подуже паузе, десетак последњих година живота, баца се тако страшно на стварање, нижући драму за драмом и песму за песмом, да му је 1805 смрт, тако рећи, отргла перо из руке у четрдесет петог години живота.

Сва та његова тако нагла и истодобно и тако узорна песничка продукција значи у неку руку илустрацију његових погледа. У том богатом песничком духу био је сазрео не само изванредно снажан песнички талент него и филозоф и човек, а осећање краткоће живота као да даје његовој песничкој имгинацији неки страствен нагон и импулс стварања. Са изванредним жаром и речитошћу, громогласно као пророка откровења, казује

он своје песничко надахнуће и осећање већ пречишћено и искристалисано у дубоком мисаоном и филозофски јасно изграђеном његовом унутрашњем животу. Својим снажним темпераментом и дубоким захитањем у живот, који схвата као вечито савлађивање и сукоб, метафизичком своје теорије о лепоти и његовој улози у изграђивању човека и његове слободе, диже се Шилер у висине праве класичне уметности. Изнад свога личнога песимизма ствара Шилер у својим делима, нарочито у песмама, читав један идеалан свет који црпи своју веру и своја задовољства у своме раду и својим идеалима, без обзира што овде на земљи нема много среће. Шилер ствара чисту ведру уметност, без предубеђења и тенденције, и стилизује је путем умне контемплације и тежње за оним што је узвишено и велико. Етика код Шилера има за основу лепоту и естетски доживљај, лепоту унутрашње слободе у којој се само по себи реализује оно што је етички оправдано и морално мотивисано. Таква уметност треба да оплемени човека, она постаје нека врста религије, а песник мисионар и свештеник. Моћ те „религије-лепоте“, да је тако назовемо, по Шилеру, толика је да је она у стању утицати и на поправку политичког морала у друштву. Шилер и у својим дра-

мама и песмама заступа јуначки став човека према свему што га снађе у животу. Он је дакле поборник херојског става човека, што сасвим природно излази и из постављања његове естетике. Само и ту је Шилер превалио читав пут у своме развоју, од **Разбојника** (његове прве драме, 1781) где се јунак драме, поводом личног случаја, хвата оружја да на сиљем и одмаздом поправи свет

Фридрих Шилер (Архив СН)

и доведе га к „познанију права“ и истине о сврси човека, преко **Сплетке** и **Фиесковезавере**, где устаје противу тираније и злоупотреба од стране оних који стоје на челу државе, до **Дон Карлоса**, прве Шилерове класичне драме, где се већ јунак бори за слободу мисли и ставља у службу највишег моралног и друштвеног принципа живота: у службу за боље човечанство, целину и њено добро, — па даље преко **Валенштајна**, **Марије Стјуарт**, **Девиде Орлеанске** и **Месинске невесте** до **Вилема Тела**, последње драме Шилерове, где је херојство већ нужна одбрана живота и служи најосновнијим принципима живота и његове слободе.

Овај већ продуктоiveness и висином Шилерове етике оплеменењим херојски став јунака његових последњих драма одудара нарочито кад се има на уму да стварање њихово пада у доба кад се Европа тресла под ударцима Наполеонове војске.

Шилер је актуелан и данас, можда актуелнији него икада раније, нарочито по својем основном ставу песника као мисионара и васпитача у служби велике народне заједнице, као протагонисте акције и рада у животу и херојског става човека према животу и етичким и моралним законима његовим. Шилеров борбени идеализам налазио је увек

одежа код његових земљака и кад су током 19. века владали у немачком песништву сасвим супротни погледи него што су Шилерови идеали и у погледу стила и идеја.

Шилеру је, кроз све те мене књижевног укуса, науке и филозофског гледања на свет и људе, остала верна његова немачка публика, публика полетне и увек идеалистички расположене младежи, и не само у Немачкој него и другде у свету. „Шилер је видео свој животни позив у томе да својом силном вером у идеале пренесе и свога читаоца“, каже један добар познавалац Шилерова песничког дела. „Указивао је прстом на то да у овој бескрајној мизерији живота ипак постоје многи људи који делују из чистог идеализма, противно од сваког практичног интереса и рачуна, и да према томе песнички идеали нису фразе, него живе силе, које, мало по мало, преобравају свет“.

Тако схваћен Шилер као песник, нарочито је песник младежи, и то пре свега и највише својим песмама, нарочито баладама, које су, по речима једног немачког критичара и доброг познаваоца Шилерове лирике, „царски налит његове лирике, најпопуларнија лирика на немачком језику“.

Р. М.

Шилерови последњи дани и часови

Јединствен супруг и отац, а при том често у новчаним тешкоћама, велики Шилер никад није довољно водио рачуна о свом здрављу. На саму нову годину 1791 оболео је од врло тешког запаљења плућа. Настале су компликације и велики песник се још тада у неколико махова борио са смрћу. Опоравио се, али се никад више није потпуно излечио. Лекари и пријатељи чешће су му саветовали да на дуже времена оде на море или у планину. Он није хтео ни да чује за то, јер није хтео да се одвоји од своје жене Лоте која је до последњег часа остала што је и била, ни од „својих малих луда“, како је звао своју децу: Карла, Ерста и Каролине. А да их све поведе на дужи пут, није био довољно богат.

Године 1802, треће године по пресељењу из Јене у Вајмар, материјалне прилике Шилерове биле су се нешто побољшале. Испунила му се једна велика жеља: купио је двоспратну малу кућу која и данас постоји.

Била је то велика радост кад се породица 29 априла 1802 уселила у своју властиту кућу.

Те исте, 1802 године, римско-немачки цар Фрања II на молбу вајмарског војводе Карла Августа, био је даровао Шилеру наследно племство. Шилеру лично, чију је душу и ум сам Бог био оплеменио, било је то доста равнодушно. Али се ипак радовао тој почасту зарад деце, а нарочито због супруге Лоте која је била родом из племићке породице, а која се без речи била одрекла дворских и других повластица које су у оно време племићи још имали, удајући се из љубави за Шилера, грађанина. Шилер се само на службеним актима потписивао **Фридрих фон Шилер**. Своје књижевне радове и надаље је потписивао **Фридрих Шилер**.

А у дивној, складној атмосфери сопственог дома завршио је Шилер, поред многих мањих радова, још два своја ремек-дела: **Месинску невесту** (1803) и **Вилхелма Тела** (1804).

Уочи Нове године 1805, Гете, не знајући да ли ће због многих дворских и других обавеза стићи лично да честита пријатељу и сараднику Шилеру, написао му

неколико топлих речи. Доцније је причао да је то писмо три пут цепао и изнова писао, јер су му се редовно нехотице поткрадале речи „последњи пут“. Чисто се питао да ли то није нека slutња да ће у току 1805 године један од њих двојице умрети.

У симпатичној двоспратној кућици наравно нису ни слутили какве мисли муче савног пријатеља и заштитника. Али кад Шилерова жена Лота и свастика Каролина стадоше, у новогодишњем расположењу, да кроје неке замашне планове, Шилер им мирно рече: „Правите ви своје планове најдаље за време од две године. Знате врло добро како стоји ствар са мном“.

Њих два у тим речима нису нашли никакав нарочити повод узнемиравању. Фридрих Шилер је био од оних људи који су сматрали да уистину интелигентан човек не сме да се боји смрти. Врло је често говорио о смрти.

У фебруару је у два маха имао јаке грознице. Придигавши се, написао је Гетеу који му тих дана није долазио, јер је и сам био нешто оболео:

„Ова два напада као да су ме из корена потресла... Све се осећам као да сам устао од дуге и тешке болести. Некако сам чудно малаксао“.

Уколико се већма примицало пролеће, утолико је Шилер чешће побољевао. Лота стаде да бди ноћу поред његове постеље, а Шилер то није трпео. Око тога је између њих долазило скоро до свађа, јединих свађа у том срећном браку из љубави. Кад год би Шилер осећао да му се примиче невестина која га је често спадала, старао би се да уклони Лоту, како се не би уплашила. Говорио би:

— Знаш шта, душо? Осећам да ћу заспати. А никако не могу да заспим кад те гледам где одева се седиш поред мога кревета. Молим те, лези.

Сазнавши за то, Шилерови пријатељи се договорили да на смену проводе ноћ поред његовог кревета.

Још једном је изгледало као да ће Шилер оздравити. У априлу се његово стање осетно поправило. Сад су пуштали децу к њему. Огромна је то била ра-

дост и за родитеља и за децу која су се пентрала по кревету и у један глас запиткивала о свему и свачему.

Почео је по мало и да устаје. Лекар му је одобрио чак и да прихвати позив на посело код војвоткиње Луизе. Овај први излазак из куће свршио се без неповољних последица. Охрабрени тиме, Шилер се 29 априла решио да оде у позориште у коме већ месецима није био. Баш се спремао да пође, кад му наиђе Гете. Шилер га стаде молити да седи, али Гете рече да нипошто не жели да га лиши уживања на које је месецима чекао. Испратиће га, рече, неколико корака.

Два песника-великана сиђоше низ степенице, пођоше улицом. Најзад застадоше неколико минута у разговору. Затим се Гете опрости. Руковаше се. Последње њихово руковање...

У позоришту је Шилеру изненада позлило. Млади Фос који се нађе поред њега, одведе га кући. Тамо се сручио на диван. Очи су му биле некако упале. Глас му се био променио. Цела се кућа била узбунила, трудећи се при том да то Шилер не примети. У један мах, болесник замоли за лимун. Донеше му; он испружи руку да узме лимун, али је одједном млитаво спусти.

Донеше му малу Емилију, његово мезимче. Неколико тренутака некако је тужно гледао у дете, затим даде знак руком да га однесу.

Наредних дана, др. Штарке је долазио и одлазио, али је на питања укућана и пријатеља био нешто много закопчан.

Пало је уочи и то да је Шилер који целог века није био нарочито побожан, те ноћи у неколико махова дозивао Бога. Пред зору је рекао:

— Свемогући, дај ми лаку смрт. Не дај да без краја и конца трунем и венем, да не мучим себе и друге.

Освануо је 9 мај 1805. Око пола девет у јутру, Шилер изгуби свест. Стаде да бунца, понајвише на латинском. Рекоше му да ће да га окупају. Он се намршти, али се није противио. Већ упола не знајући за себе, још је то био онај доброћудни Шилер који није хтео да противљењем жалости

своје миле и драге. По савету лекара, дадоше му чашу шампањца, да га окрепе. Попио је без вбље, изразом послушног детета. Била је то последња чаша коју је за живота испио. Ноге су му се ледиле. Др. Штарке и свастика Каролина набацаше на њих неке јастуке. Он их благодарно погледа. Настадоше све јачи грчеви у грудима. Болесник је сваког часа отварао и заклапао очи, али се видело да никог више не може да позна.

Око три сата поподне, дисање је све већма запињало. Лота клекну поред постеље и дохвати самртникову руку. Учини јој се као да још једном осећа стисак те драге руке. Преко Шилерова лица пређе као неки трајај. Затим се глава опусти дубље у јастук. Израз савршеног мира лебдео је око очију и усана. Као да спава. Један од најплеменитијих умова био се преселио у вечност, у 46 години живота, на врхунцу генијалног стварања.

По чудном обичају који је у оно време владао у Вајмару, погреб Фридриха Шилера обављен је усред ноћи, од једанаест до дванаест. Мртва тишина владала је на вајмарским улицама кад се пред кућом испуни двадесетак младе господе. Били су то нарочито поштоваоци великог покојника који су тражили за себе част да на смену на рукама однесу ковчег до гробља.

По обичају који је тада владао у Вајмару, верски обред обављен је тек сутрадан по погребу, у препуној цркви. Отсвиран је дивни Моцартов реквијем.

Н. Ђорђевић

ПРЕД СТОГОДИШЊИЦУ ХЕЛДЕРЛИНОВЕ СМРТИ

Као што је познато, немачки народ ће у јуну ове год. прославити стогодишњицу смрти знаменитог (и у животу толико несрећног) песника Фридриха Хелдерлина. Тим поводом, Виртембершка земаљска библиотека преузела је акцију за прикупљање неких до сад још непознатих рукописа и писама Хелдерлинових.

Смрт Рада Драинца

Први мај 1943 донео је тежак губитак српској књижевности.

У Државној болници тога дана склониле су се благе, ирваске очи песника Рада Драинца.

Рада Драинца, чија је последња порука била да наг, у неотесаном сандуку, буде предат матери земљи, Рада Драинца, који је својим незацељеним грудима оргиски надимао прса српске модерне лирике:

Ниједан прекор,
Видик се у пољубац шири!
Само је поред друма нешто на
брестовима старим
Опрљено грање;
После сваке мисли међу шумама
комад плавог неба провири
И у смарагд се прелије јесење
орање.

Име Рада Драинца, у необично једрим прегрштима, присно је везано за српско песничко стварање последњих двадесет година.

С јужних огранака дубодолинског Јастрепца, тај, уобразиљом неомерени и неуморни походилца свих континената, свих океана, вечито на путу Блаце — Фици — Блаце, вечито витак и мраморан, подарио је своје раскошне румене мрље већ избледелој строфоманији такозваног лирског модернизма, подарио их са жарком понесеношћу, са искреном растрзаношћу — тако рећи клинично императивно.

Космополитски олуј, прохујав и његовом свешћу, устреперио је само лишће, али не и корен његов:

Одакле сам пошао, опет ту дођох,
За мном се затворио круг!
Уз срце ми жито зри,
А уз образ шуми луг.

Књижевни рад Рада Драинца, обилан, својствен, разноврсан, довео га је, и то сигурно, баш до међе преко које се броди валима велике лирике.

Пред снажним замасима његове фикције, пред потмулим ступњевима његове чулности, пред бистрим струјама његове сете, пред брујним визијама његовог родољубља, пред мучном горчином друштвене разочараности, падали су естетички рамови, штедро уздизала узмирености једног племенитог човека-детета, у чијим је живцима, као у плашту од црнога трња, блистао сребрни кип Дионизиса из Жупе:

Добро је вино као млечни пут
Са даном нестаје,
И, ако човек није дивља
животиња,
Свакој ће се будућој порадовати
чаши.
Али, постоји једно пијанство које
непрестано лаје
И с демонима се удружује да
сваки животни циљ промаши.

Ненадна смрт Рада Драинца више је но потресла његове пријатеље, другове, поштоваоце.

Био је то уствари велики паћеник, велики песмодавац.

Знан и ван граница, песник као човек, песник као књижевник, с њим је прерано престала да трепери не звучна струна, већ читав један слив степена животоносног лирског крвотока.

Раде Драинца је у песничку ег-

залтацију унео антејске, земљорадничке мишице:

То земља у мени дише,
И преда мном мукло стоји!
И ништа, ништа више
Не може од ње да ме одвоји!

Умро је усамљен, усамљен ће и живети на првим странама српске лирике XX века.

Раде Драинца (Радојко Јовановић) рођен је 1899 године у месту Блаце, Гимназију је учио у Крушевцу и Ници. Одмах после првог светског рата одао се књижевности и новинарству.

Књижевни рад Раде Драинца одликује се такозваним великим импровизацијама, необично успешним по својим искреностима, смелостима, својственостима.

Раде Драинца објавио је ова књижевна дела:

ПЕСМЕ: Модри Смех, Еротикон, Лирске Минијатуре, Две Авантуре (поема), Воз одлази, Афродитин Врт (изван продаје), Бандит или Песник, Банкет, Човек Пева, Улис, Дах Земље.

РОМАНИ: Шпански Зид.
ПРИПОВЕТКЕ: Срце на па-
зару.

ЕСЕЈИ: Расветљење, Осврти. Године 1922 покренуо је часопис Хипнос, прогласивши програматски „трећу хипнотичку зону“.

Као књижевник, Раде Драинца сарађивао је у свим угледнијим часописима.

Песник се враћа земљи

Ниједан прекор,
Видик се у пољубац шири!
Само је поред друма
Опрљено грање;
После сваке мисли међу
И у смарагд се прелије јесење
орање.

Прозебло вече гаром на руке ми пада,
Тмурно вече што из шума дише,
И све тамно из мене отиче као каскада,
Са сузом коју не умем да сакријем више.

О, земљо, моја земљо,
Што ме поново без прекора примаш,
Велика и једина,
Света и вечна,
Непобедива и непоречна!
Реци ми: „Просто ти било!“
Захвалност блуднога сина,
То је крв моја коју ништа није преобратило.

ДАХ ЗЕМЉЕ

Једном,
У младости,
Ишао сам неким пејсажом чедним,
У ком су јабукове гране цвилиле ка
А крај пута ражане стабљике
Звиждале као окарине.

Та ми је музика под језиком заспала сећа...
Те често зането слушам шум у трави,
И пред сваким орањем,
Чим октобар небо загарави,
Дах родне земље у срцу ми се јави.

ОСАМЉЕНА БРЕЗА

Милујем осамљену брезу у свом с...
И ничега ми више жао није.
Годила је црна земља
И сноп је пао,
И високо,
До врха планине,
Побегао је ветар зао.
Па шта онда?
Не орем ли и ја негде по дну људских душа,
И зар моје сунчане жетве неће једном доћи до златног зрења?

Родило је и на моме срцу!
И никаква више суша
Неће убити плодове моје
Од врха до корења.

ПРОДУЖЕНИ РОКОВИ ЗА КЊИЖЕВНИ КОНКУРС Српског народа

Интерес за књижевни конкурс Српског народа прешао је сва очекивања редакције и жирија. Према досада приспелим радовима можемо да закључимо да су се за конкурс заинтересовали како књижевници из Београда, тако и они из унутрашњости. Па ипак, и поред великог броја приспелих радова пишу нам често и моле нас да продужимо рокове за све књижевне радове. За приповетку и роман нарочито налазе да је остављено мало времена.

Изгледа да сви нису упознати са намерама редакције, која је овим конкурсом хтела што пре и материјално да помогне наше књижевнике. Али како су молбе за продужење рокова све чешће и оправданије редакција Српског народа, у сагласности са жиријем, решила је да продужи рокове за још месец дана и то:

за песму 1 јуни, за приповетку 1 јули, за роман 1 август.

Ови рокови су дефинитивни. Награде такође.

Скрећемо пажњу учесницима да би, у случају штампања њихових радова у засебну књигу, следио нов хонорар по ауторском праву. Према томе, редакција Српског народа задовољава учеснике како у погледу термина тако и у погледу материјалне награде. Имена чланова жирија гарантују за потпуну исправност у раду и за високи оцењивачки критеријум.

НЕМАЧКО ПОЗОРИШТЕ У БУЕНОС АЈРЕСУ

Јављају да је Немачко позориште у Буенос Ајресу отпочело овогодишњу сезону (која се с обзиром на климу временски знатно разликује од европске) приказивањем Лесингове *Мине фон Барнхелм*. Немачко позориште је за одређене дане закупило позорницу и гледалиште тамошњег „Театро насионал“.

УТИЦАЈ СУНЦА НА МАГНЕТИЗАМ ЗЕМЉЕ

(ЕОС) Хармонија сунчаних зракова са несталношћу поднебља врло је замршена. Ни сунчане пеге и њихова несталност нема никаквог удела на земаљску несталност поднебља. Ерупције на сунцу не мењају ништа на његовом топлом сјају. Али ове су ерупције производима познатог немачког геолога, професора Јулиуса Бартелеса од највећег значаја у електромагнетском погледу. Метална језгра земље јесте магнет, чија је магнетска снага променљива и чија је несталност уско везана са споменутим ерупцијама на сунцу.

Из ових ерупција излазе ултравиолетни зраци, а у исто време и велики облаци честица у маси са брзином од 200 км. на сат, дакле танад, која на земљи врше магнетска пустошења. Избијање ерупције можемо посматрати, а неколико сати после овог посматрања настаје на земљи магнетска олуја, чија су онда жртва све бежичне вести на велике удаљености. Ове појаве обично прате поларна светла. О-

вакве магнетске олује биле су у последње време врло честе и проузроковале су нестанак игле са компаса за 5%. Ми данас још увек не знамо зашто је земља магнет и зашто се тај магнет стално мења.

75-ТИ РОЂЕНДАН СЛИКАРА М. РАБЕСА

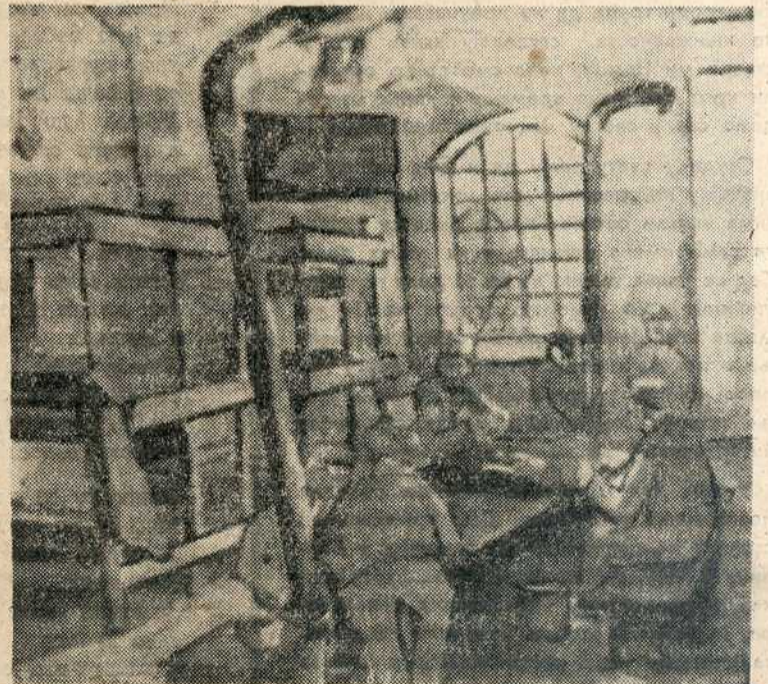
Познати немачки сликар професор Макс Рабес прославио је ономод 75-ти рођендан. Рабес се истакао прво као један од најугледнијих сликара појединости архитектонских пројеката, настављајући тиме традицију свог негдашњег учитеља, славног Павла Грета, а затим нарочито као сликар прекоморских пејзажа, између осталог пејзажа са Блиског и Средњег Истока. Најзад је стекао леп глас и као портретиста.

❖ Париска опера намерава да у месецу мају изводи Вагнерову оперу *Валкира*. Професор Красселт, досадашњи директор опере у Каселу, дириговаће овом Вагнеровом опером.

❖ Француски недељни часопис *Комедиа*, у сарадњи са филмским предузећем Гомон, организовао је конкурс за филмски сценарио, која је недавно прославила 75-годишњицу, издала је до сад око 7500 књижица у укупно 300.000.000 (триста милиона) примерака.

† ХАНС ЕМИЛ РЕКЛАМ

У једном санаториуму у Шварцвалду умро је Ханс Емил Реклам, почасни доктор, сувласник и главни директор издавачког предузећа „Филип Реклам“ у Лајпцигу, у целом свету чувеног са „Рекламова библиотеке“ којој нигде нема равнот. Као што је познато, „Рекламова библиотека“ која је недавно прославила 75-годишњицу, издала је до сад око 7500 књижица у укупно 300.000.000 (триста милиона) примерака.

Б. ЧЕРМАК: ПАРТИЈА КАРАТА У ЗАРОБЉЕНИЧКОМ ЛОГОРУ

КЊИЖЕВНОСТ КАО МОСТ МЕЂУ НАРОДИМА

од Хајнца Киндермана

КО ХОЋЕ ДА разуме душу и суштину неког народа, мора да се упозна са његовом књижевношћу. Истинска, чиста књижевност је производ познавања самог себе за нацију у којој је поникла. Али уједно књижевност сваког народа је чинилац који тај народ не само да упознаје са другим народима, већ истовремено поставља и душевне и моралне мостове међу народима.

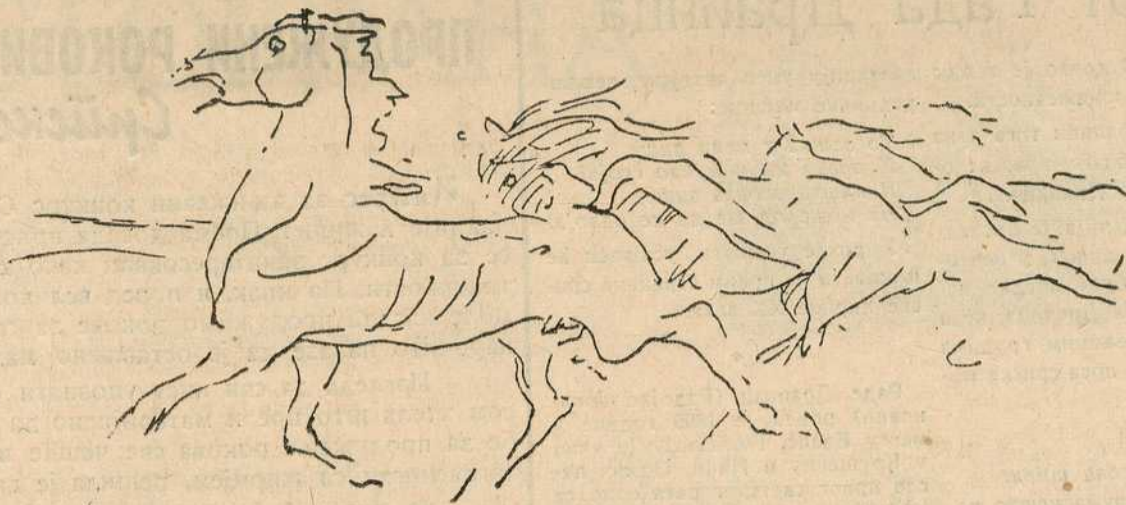
Ми Немци спадамо међу оне народе који су још зарана правилно сагледали то својство књижевности, па смо стога још у најпријемљивије доба свога умног развоја вештину превођења туђих дела изградиле савршеније и савесније но можда и једна друга нација у Европи. Плод тог нашег сазнања и рада који се њиме руководио био је да смо, ослањајући се нарочито на Гетеову тежњу за једном светском књижевношћу која би сва била приступачна немачком народу, а полазећи од сјајних преводачких подвига видних претставника романтичног доба наше књижевности, постигли да дела многих великана европске књижевности, од Дантеа до Шекспира, од Сервантеса и Калдерона до Молијера и Русоа, од Ибзена и Бјернсона до Кнута Хамсуна, у правом смислу те речи прикључимо свом сталном умном инвентару.

Ти страни књижевни великани чија смо дела у толико савршеној мери учинили приступачним своме народу, с једне стране душевно обогаћују, а с друге нам стране допуштају да пустимо поглед далеко преко граница свог националног хоризонта, да сагледамо све најбоље особине и битна схватања других културних народа. Тако долази до пријатељских сусрета између душа појединих народа који су добит и корист за обе стране.

Не може се рећи да су сви народи, у толикој истој мери и са толиком усрдношћу, показали да умеју ценити важност доброг, сталног и доследног превођења туђих дела. Али је, без обзира на то, неоспорна чињеница да данас, кад европски народи збијају редове ради заједничке одбране своје цивилизације, то питање постављања мостова путем узајамног упознавања књижевности игра нарочиту, неочекивано значајну улогу. А пошто Немачка, срце Европе, у овој великој борби игра највиднију улогу, природно је да се остали народи труде да из проучавања немачке књижевности сагледају какви смо у ствари ми Немци, како смо се то одржали кроз све мене времена и какви изгледамо сад у светлу националсоцијализма.

Свуда у свету знају да имамо велику и значајну књижевност, али многим и многим широм остале Европе била су позната само имена најзначајнијих наших дела. Сад се јавља тежња да се та дела не само упознају него темељно проуче да би им могла што речитије да одговоре на питања о нашем народу. Отуда се у кругу народа који су у пријатељству са нама јавља процес све живљег и све обимнијег интересовања за немачку књижевност.

У том духу много је оживела размена позоришних гостовања. Док претставници страних позоришта на гостовањима у Берлину и Бечу, у Минхену и Франкфурту приказују дела својих националних репертоара, најбољи ансамбли немачких позоришта упознају умно најпријемљивије слојеве страних народа са драгоценом умном ризицом наших класика и са најодобранијим делима садашњих књижевника.

Вилхелм Мартин Буш: Коњи

Позивају и наше најугледније књижевнике да пред страном публиком читају одломке из својих дела. Не само у великим, већ и у средњим градовима у иностранству сад већ често налазите на немачке рецитаторе и предаваче који путем одломка из наших дела пружају страном свету лепе примере силе нашег језика и нашег духа. Велике немачке изложбе књига у иностранству пружају опипљиве доказе о томе шта Немачка све не даје на том пољу и сад, усред великог и дуготрајног рата. Немачки научници на пољу историје књижевности све чешће добијају позиве из иностранства да тамо опширније протумаче поједине одређене мене хиљадугодишње немачке књижевности, да допуне и усаврше знање које о нама шире стручњаци-германисти страних народа.

Али у том правцу никако није безначајна ни иницијатива угледнијих издавача у страним земљама који све многобројнијим добрим преводима још већма убрзавају цео овај процес.

Данас смо начисто с тим да само књижевни производи најбоље каквоће, да само дела, која нација у чијој су средини поникла признаје изразом својих народних својстава, заслужују да се добрим преводима учине приступачним другим народима, заслужују, ако можемо тако да се изразимо, да се укључају у процес узајамних сусрета и размена који је и створио појам «светске књижевности». Срећа је што сва досадашња искуства о примању и о умном утицају страних дела кажују да се народи никад искључиво не интересују само за савремену књижевност других народа, него да су вазда жељни да се удубе и у творевине тих народа из минулих

векова. Разуме се да ће свака суседна нација из велике ризнице немачке књижевности моћи збиља да прими и да душевно апсорбује само оно зашта је по свом народном карактеру пријемљива. Због тога запажамо много разноликости у томе што поједини народи, према својим схватањима, одабирају ради превођења из наше књижевности. Осим тога треба водити рачуна да има књижевника чији су стил и манир лакши за добро превођење на стране језике, а да их има за чија дела збиља добар превод претставља проблем.

На скућеном простору који ми стоји на расположењу не могу дати неке прегледе о томе шта се од немачке књижевности нарочито свиђа овом или оном народу. Задовољићу се само извесним опажањима стеченим у току турнеја по страним земљама.

Излишно је рећи да у Италији добро знају Гетеа. Ако ништа друго, то је већ условљено и интересовањем које је Гете са своје стране у свом животу и раду показивао за ту земљу старе културе. Међутим, у разговору са неким гимназистом из Фиренце могао сам да се уверим, да то познавање Гетеа није ни површно ни шаблонско. Тај младић знао је напамет читав низ Гетеових песама, како на немачком, тако у добрим италијанским препевима. У Италији на све стране сусрећете одличне преводе «Фауста» и «Вертера». А Институт за немачке студије на гордом римском Јаникулу, који је основао Мусолини а којим управља професор Габети, свакако је највећи германистички завод ван граница Немачке.

Оцем германистике у Италији можемо да сматрамо Габетијевог учитеља, академика професора Фаринелиа из Торина. Скоро сви данашњи професори-германисти на италијанским универзитетима његови су ђаци. Он ужива не само у нашим главним, вајмарским класицима, него и у битним ствараоцима из XIX века. Од ових нарочито симпатише писце из Источне Крајине, са Грилпарцером и Рајмундом на челу. Али ма о чему писао Фаринели из области немачког умног живота, код њега сви путеви воде ка — Ничеу који уопште у Италији ужива много симпатија. Уосталом, и Мусолини, који је некад написао одушевљену студију о Клопштоку, спада у изразите пријатеље Ничеа. Италијанска позорница нарочито ужива у Шилеру који је по свом темпераменту некако близак италијанској души. Али и многи међу нашим савременим књижевницима, нарочито Р. М. Рилке и Ханс Кароса, заступљени су у Италији сјајним преводима.

У Данској, немачка књижевност XVIII и XIX века надалеко је позната и омиљена. С времена на време се на репертоарима данских позоришта појављују немачки класици. Једино што су Данци још мало шкрти и уздржљиви у разумевању и интересовању за савремену немачку књижевност. Данци читају ванредно много немачких књига у оригиналу, захваљујући чињеници што у тој земљи многи знају наш језик. Са преводима савремених наших књижевника још некако записе.

Врло пријатна опажања на том пољу чинимо у Финској. У том храбром народу има ванредно много њих који течно говоре немачки. Кад сам у фебруару прошле године отпочео турнеју по Финској, Народно позориште у Хелсинкију приказивало је већ 25-ти пут Клајстов «Разбијени крчаг» и то у сјајној инсценирацији, док је фински радио оних дана приређивао читав циклус приказивања Гетеових дела у забаченом градићу у Ботнијском заливу: тамо сам у излогу једне књижаре угледао Бремсов «Апис и Естек» у финском преводу! Убрзо сам могао да се уверим да тај превод није био усамљена појава, већ да Финци врло марљиво преводе наше савремене романа. Врло је похвалан труд који фински издавачи улажу ради што бољег упознавања свог народа с нашом књижевношћу, као што, уосталом, и ми својим преводима стално прихватимо најбоље финске писце.

Ако уз то имамо на уму рад лектората Немачке академије, којих сад има у свим земљама и који нарочито раде на упознавању круга у коме су акредитовани са немачком књижевношћу, ако имамо на уму у коликој мери многобројне немачке школе у иностранству доприносе ширењу немачког језика међу најмлађом генерацијом, можемо мирно рећи да процес узајамног упознавања и разумевања посретством књижевности између нас и пријатељских народа нагло одмиче.

ТУЖНА СЕЋАЊА

ЗАШТО су се данас две вреле сузе тако чудно сручиле из мога ока?..
Ја нисам знала да сузе љубави тако пеку...
Ја нисам знала да је рана душе тако дубока
у данима кад се жели одбегла срећа...

У даљинама ти не сањаш
колико ми је живот тужан без тебе...
Ти не знаш да слистале гране новог пролећа
за мене значе заставе црне...
Ти не знаш да ми свака мисао зебе
у кутовима сећања
тражећи заувек одбегло јуче...

Ти гледаш ово исто небо...
и тонеш покадак у срећи...
Можда си мислио
да ћеш побећи
кроз просторе времена
од сећања на мене...
Можда ћеш завоleti једне друге очи
и испити слатки напитак
са вредних усана
неке нове жене..

Па ипак ћеш за увек
остати само мој...
Јер љубав за тебе је још пламена
и жива...
Између мене и живота...
Ти си једини спој...
Ти једини извор што у себи скрива
вечност непролазних снова...

Зашто су се данас две вреле сузе тако чудно сручиле из мога ока?..
Ја нисам знала да сузе љубави тако пеку...
Ја нисам знала да је рана душе тако дубока
у данима кад се жели одбегла срећа...

ЗОРА ТОПАЛОВИЋ

Узбуна око нестанка Мирослављевог Јеванђеља 1903 године

Филм Бечка варијанта Моцарта

(Наставак из ускршњег броја)

Поводом Томићевих чланака Андри Гавриловић је дао изјаву да је З Гавриловић, а да је У Данило Живаљевић. Гавриловић обећава да ће о томе опширно писати. «Правда» је у броју од 26 августа говорила о Томићу као «ретком полицијском таленту за паковање кривица, јер је целу ствар изванредно вешто конструисао.» Томић је показао вештину новог Шерлок Холмса.

У «Трибуни» од 10 августа штампано је и писмо пуковника И. М. Тирића, првог ађутанта краља Александра из времена посете манастиру Хиландару. Писмо је објавио Љ. Н. Христић. Датирано је 6 августа. У писму се тврди да је краљ добио Јеванђеље на реверс и да је тај реверс у име краљеве потписао Тирић. Колико се сећа, Тирић је по повратку с пута добио од краља наредбу да Јеванђеље преда Љубу Ковачевићу, али не сме да јемчи да је тако заиста било. На то писмо Тирићеве осврнула се «Штампа» у броју од 13 августа. Она је скренула пажњу на званично саопштење из 1896 год., у коме се каже да су хиландарски калуђери «уступили, на реверс, Еванђеље војводи Николе, да га српски научењаци у Београду проуче и да се из њега преуртају арабеске и иницијали, који се одликују знаменитом вештачком израдом». Тирић је свакако побржао то Јеванђеље војводи Николе Стањевића с Јеванђељем кнеза Мирослава.

Митрополит Димитрије дао је изјаву сараднику «Трибуна», која је изишла 12 августа. По тој изјави, министар просвете Љуб. Ковачевић је желео да се Јеванђеље само добије на умножавање и у томе је смислу писмо митрополиту, управо владици Димитрију, а владика је израдио код хиландарске братије да Јеванђеље «буде поклоњено нашем Краљу у вечиту својину». Предлог владике Димитрија веома је узбуђује старце хиландарске. Они су заплакали, «тако да је дирљиво било видети их». Умирили су се кад су чули разлога. Владика им је говорио: «Таку драгоценост може туђин однећи незнано, може украсти; њима хвала што су споменик чували 700 година, а од сада ће га поузданије чувати Двор Српског Краља». То је Утицало на старце и они су донели повољну одлуку.

Јеванђеље је предато краљу пред његов одлазак из Хиландара. Краљ до последњег тренутка није знао да ће добити тако драгоцен поклон. Сакупљени у сали, старци и све братство хиландарско опраштали су се с Јеванђељем уз плач и уз дирљиве сцене. Владика је ушао нешто раније код краља и известио га да долази братство с Јеванђељем. «Краља обли дивотна румен, кликну од радости», па пољуби владика у руку.

После краљевог одласка на непуна два дана «стигло је из Петрограда једно лица с огромном сумом новца: желео је да по највећу и неодређену цену добије Мирослављево Јеванђеље!» «Кад је сазнала да је закаснила, та се лично одмах вратила натраг Митрополит је још говорио о дугом и горком плачу Хиландараца на вест о крађи Мирослављевог Јеванђеља. А затим је изрекао ово проклетство: «Проклет нека је и овога и онога света и он лично и све потомство његово онај који је украо или макак учинио да се украде Мирослављево Јеванђеље и који заговара и омета налазак његов. Проклет!»

Исти сарадник «Трибуна» био је и код Ст. Новаковића. Разговор са Новаковићем саопштио је у броју од 13 августа. Испод тога чланка стоје иницијали: А. Г. То је свакако био Андри Гавриловић. Новаковић је изнео како због нестанка Мирослављевог Јеванђеља Хиландарци нису хтели да продуже реверс за Јеванђеље Ни-

коле Стањевића, које је од њих позајмила Академија наука. «Код нас у Београду нема сигурности», говорили су Хиландарци. Новаковићева је мисао и његово је старање као ондашњег «Старешине Владе» да се Мирослављево Јеванђеље добије, па ипак га је Новаковић видео тек после шест-седам месеци, јер га је краљ суверениво чувао.

Солунски дописник «Трибуна» јавио је о своме разговору с једним Русом, калуђером хиландарским. Тај је допис изишао у броју од 14 августа. «Калуђер прича — каже се у допису — да је вест о покрађи Мирослављевог Јеванђеља из српског двора направила врло тежак утисак код српске манастирске братије. Стари калуђери плачу као деца за драгоценим спомеником и веле: зар ми чували ту српску светињу 700 година, а из српског је двора украдоше након неколико година».

Андри Гавриловић је објавио чланак «Ево истине — ено клеветек» у «Трибуни» од 16 и 17 августа. Белешку у «Опозицији» из 1904 писао је или Ј. Мандил или Ј. Несторовић. Гавриловић признаје да је он писао чланак у «Трибуни» којим је почела јавна новинарска дискусија о крађи Јеванђеља. Риста Кисић, књижевник из Мостара, је онај господин Х који је причао М. Ђ. Милићевићу о Мирослављевом Јеванђељу. Живаљевић је У. Он је Томићу упутио јавно писмо, у коме је рекао «да је просто на просто измишљотина» све што је Томић изнео о њему.

За питање нестанка Мирослављевог Јеванђеља заинтересовала се и Влада. «Трибуна» од 18 августа донела је вест да је, на предлог министра просвете Љуб. Јовановића, Министарски савет решио да се поведе званична истрага. «Трибуна» јавља да се истрага води већ неколико дана. Бележи такође верзију да се Мирослављево Јеванђеље налази у Државној архиви. Из Двора су одмах после 29 маја 1903 многе хартије пренете у Министарство унутрашњих послова. Годину дана доцније у Министарству су те хартије спаковане и под печатом предате Државној архиви. Не постоји никакав попис ствари које се ту налазе.

17 августа Риста Кисић је упутио «Штампи» писмо, које је објављено у броју од 23 августа. Он је Х из Томићевог чланка, или боље речено приповијетке у дијалогима. Да је Јеванђеље код господина З, чуо је у кафани у Београду, а и од своје куме. Не зна да ли је то тачно. Изјављује да му о томе није говорио господин У. Томић је у истом броју испод Кисићевог писма потврдио своје прабитне исказе. Неће да казује ко су Х, У и З. То је већ саопштио истражној власти.

У «Трибуни» од 27 августа А. Гавриловић је изнео да му је краљ Александар казао 16 маја 1903: «А ја Русе и њихову тенденцију знам добро, и да сам их пустио ни коса нам на глави не би остала па би плануло и оно старо Јеванђеље!» Ове се краљеве речи односе без сумње на онај закаснији руски покушај куповине Јеванђеља, о коме се говори у изјави митрополита Димитрија.

Исти број «Трибуна» доноси белешку и о званичној истрази, коју је водила Управа града Београда. У белешци се између осталог каже: «Штампа и данас ћути и чека, а по граду, од уста до уста, иде глас, како је службена истрага прекинута, јер се њома није могло доћи до позитивних резултата!» О истрази има белешка и у «Правди» од 1 новембра. Влада је повела кривичну истрагу. «Ево већ више од три месеца како се та истрага води, па се не види никаква резултата...» Колико је нама познато, том се белешком завршава новинарска полемика око нестанка Мирослављевог Јеванђеља.

Октобра 1915 кад је Влада у повлачењу дошла у Рашку министар просвете Љуб. Давидовић и министар трговине и заступник министар финансија В. Маринковић предали су Мирослављево Јеванђеље једном од начелника Министарства финансија. Јеванђеље је стављено у сандуче од дасака. Сандуче је запечаћено и предато М. Стевчићу, тадашњем благајнику Министарства финансија. Направљен је и званичан протокол. Преко Албаније Јеванђеље је ношено с нарочитим мерама опрезности и пажње. «И приликом свакодневног одмора и спавања — каже се у једној изјави у «Политрици» од 15 јуна 1935 — нисмо се одвајали од њега, већ често наш симпатични и вредни чувар нашег трезора, познати комита г. Васе А. Станковић, тадашњи наш служитељ, а сада главни архивар Министарства финансија, употребио је то сандуче као јастук, не пуштајући га никако из руку.» На Крфу је Јеванђеље предато Главној државној благајни. 13 јуна 1935 год. из Главне државне благајне Јеванђеље је пренето у Музеј кнеза Павла.

Године 1911 о Мирослављевом Јеванђељу се ништа не зна. Води се новинарска полемика и Влада наређује званичну истрагу, која се изненада прекида. Године 1915 Мирослављево Јеванђеље се налази у рукама двојице чланова Владе. Како је оно нађено?

О томе има података у књизи г. Ил. Н. Ђукановића, државног саветника у пензији: «Убиство кнеза Михаила и догађаји о којима се није смело говорити». Г. Ђукановић је забележио причање г. Марка Милутиновића, шефа Краљеве благајнице. После 29 маја 1903 дошао је за управника Двора Јован Павловић. У канцеларији новог управника једнога дана појавио се «велики сандук од рубља покривен белим чаршавом». Кад је Душан Вујић заменио Павловића на управничком положају, Милутиновић је отворио «онај незаконски сандук». Ту је нашао судска акта о убиству кнеза Михаила и Мирослављево Јеванђеље. Милутиновић је о томе известио Вујића, а овај краља Петра I. По Вујићевој наредби сандук је предат краљу Петру I. Кад се почео да распитује откуд је тај сандук доспео у канцеларију управника Јов. Павловића, Милутиновић је сазнао да су у тај сандук стављена «акта изваћена из великог писаћег стола Првог ађутанта за владе Обреновића», дакле генерала Лазе Петровића. Тако би и Мирослављево Јеванђеље било нађено у том писаћем столу. Само то би морало бити за време управниковања Јов. Павловића, дакле пре 1911, а те године, међутим, Павловић пише оно своје писмо које смо навели и у коме он изјављује да не зна где је Јеванђеље.

Милутиновић прича да је «видео Павловића да отвара фијоке овога стола и да из њих вади нека акта». Значи да је Павловић лично извадио из стола и Мирослављево Јеванђеље. Мора да га није познао. Ставио га је у сандук као неку стару књигу о којој ништа ближе није знао. Сандук доцније није прегледао. Тако се једино може да објасни његова изјава из 1911.

По приватном саопштењу г. Ђукановића, краљ Петар I је узео Јеванђеље из сандука и дао га Добри Ружићу као своје библиотекар. За време отступања 1915 Ружић га је предао Престолонаследнику, који га је поверио министру просвете Љуб. Давидовићу.

Ђорђе Сп. Радојичић

Нема филмска епоха неговала је слику и покрет, користећи визуелну снагу кинематографа до максимума. Звучна епоха се нашла пред једним новим елементом, збуњено је почела да комбинира слику и звук, али стално у власти звука који је опчино и синеасте и широку публику. Једно време звук је претио да уништи режију, «примордијално и једино срџство, поступат на коме се оснива светски интелектуални утицај филма». Филмски произвођачи и режисери чинили су велике уступке широјој публици у погледу музике и говора, па смо тако добили један рђав тип музичког филма у коме се од почетка до краја концертира и један стандардни тип «филмованог позоришта», састављеног готово само из дијалога.

Према оваквом схватању филмске уметности, музика није дошла да да пуноћу слици тамо где је она била неспособна да се сама собом изрази, већ напротив да потисне слику и да је себи подреди. Тако смо, уместо драмске радње у коју се увлачи музика, добили концертну тачку кроз коју се провлачи драмска акција.

Све се ово може објаснити трговачком страном у производњи филмова. Прави синеасти, међутим, трудили су се одувек да у сваком материјалу открију само филмске елементе. Сарадња слике и звука природна је само на принципу контрапункта, теорија коју су прихватили у последње време сви режисери. Међу првима, у области музичког филма, био је Вили Форст. Није ни чудо што је један Бечлија тако срећно спојио у себи филмску и музичку традицију. Сећамо се његовог филма *Песма моје чежње*, који као целокупна реализација реповатно још није превазиђен у Европи.

Правити зато музички филм није нимало лак посао; далеко је тежи од обичне драме или комедије. Режисеру стално прети опасност да уместо режисерског мегафона узме де факто диригентску палицу у руке. Покушај Карла Хартла да да још једну варијанту Моцартовог живота на платну утолико је похвалнији.

Волфганг Амаде Моцарт је отаџ немачке опере, од њега се Хајдн учио писању симфонија, Бетовен је наставио дело његово и Хајдново, а увођење кантабилитета у симфонију такође је Моцартова заслуга. Не само по тим својим заслугама за немачку музику, интересантан је Моцарт далеко више својим животом. Тај живот је идеалан филмски сценарио са свим визуелним и звучним елементима. Као дете Моцарт је био славан, приман по евроским дворovima, навикнут на богат и безбрижан живот. Као одрастао човек живео је у бедности, средина га није увек разумела а доворове венце плели су му после смрти. Тај свој горак живот испричао је Моцарт у уводу свог *Реквијема*, материјал који је Хартл ваљадно лепо искористио на филму.

Љубав Моцарта према двома сестрама Вебер драма је за себе. И као што обично у животу бива, она коју је више волео (Л.) није постала његовом женом, а она коју је мање волео (К.) била му је другарица кроз цео живот. «У љубави, рекао је Балзан, увек један љуби, други усне пружа». Онај који је вољен — у бољем је положају; па како су Моцарт и Констанца они који воле — силно пате. Сам Моцарт, разаран отровом средине која га није разумела, бедом и сиромаштијом, уз то разједан љубавном грозницом и болешћу, завршио је живот врло млад. «Уморан сам иако ми је само 35 година... уморан као старац» — каже у овом филму Моцарт Бетовену, приликом једне посете будућег аутора *Деве симфоније*.

Сустрет младог Бетовена и Моцарта уопште је један од нај-

лепших секвенса у овом филму. Млад, полетан Бетовен, пун стваралачког и револуционарног, налази на човека који је савим рачуран. Сустрет је био пред вече. Бетовен затиче Моцарта самог у соби, у двористи је тишина, само светлост свеће обасјава ликове два музичка генија. Бетовен свира Моцарту једну своју композицију која изненађује домаћина.

Моцарт: — Кад неко као ви хоће све да преобрати имаће мук... То брзо умара... стварати увек ново и велико... а не знаш за кога?

Бетовен: — Боже, за себе. Ни дрво не пита за кога цвета. Ни птица кад пева.

Моцарт: — Има мало разлике. Дрво не плаћа стан, а ни птица порез.

Бетовен је тада тешко разумео Моцарта; али у том истом Бечу имаће прилике да се увери како је плаћање стана важна ствар и како је тешко стварати ново, дубоко и оригинално у том веселом граду у коме је већ била преовладавала лака италијанска музика.

Ове драмске елементе, по новели Р. Билингера, обрадио је вешто сценарист Едуард фон Борсоди. Драма се развија као какав крешендо: из светлих, сунчаних дана Салцбурга са пуно смеха и весеља, кроз сиву атмосферу Беча крајем XVIII столећа са нешто горчине и опорости, у таму сиромаштва и патњи. Овај визуелни крешендо употпуњује музички: у почетку су лаке шансоне и ведре квартети, затим долазе опере и симфоније а завршава се недовршеним *Реквијемом*.

Музика је често узимала маха и претила да угуши слику. Режисер је показао интелигенцију и познавање заната кад је сцене дириговања *Дон Хуана* и композиција *Реквијема* употпунио надимпресијама. Најважно само, да је на крају филма, у приказивању смрти Моцарта, музика најзад провалила у први план. Дуго траје извођење *Реквијема* а радње нема, све је већ свршено. Од речи које изговори Моцарт са постеле певачима: «Форте, тамо пише форте!» па до појаве Шикелелопове са венцима — нема никаквих покрета; то су само таблони са портретима.

Сматрамо да су режисер и сценарист пропустили да обраде најфилмскију тему у животу Моцартовом. То је сахрана аутора *Чаробне фруле*. Познато је да се жена Моцартова разболела на дан његове смрти и да није могла да пође на пратњу. На дан сахране дувала је страшна вејавица помешана кишом. За коначном је ишло само неколико најближих пријатеља, али уколико се гробљу приближавало било их је све мање. Ковчег је скоро сам стигао на гробље. Моцарт је сахрањен у заједничкој гробници; без венаца, говора, одавања почасти.

Улогу овог човека тако благе и нежне душе, аутора савршене, чисте и продуктивне музике играо је у овом филму Ханс Холт. Природа овог глумца је нешто весела и површна, мислимо да то није прави Моцарт. У игри Бина Червни из филма Кармина Галоне о Моцарту, налази се више озбиљности и разумевања. Па ипак, Ханс Холт је одличан у првом делу филма играјући младог Моцарта. Сем њега добра је Вили Маркус као Констанца, смирена и тиха жена — домаћица. Ирена фон Мајендорф као Луиза унела је нечег фасцинантног и вамповског. Одличан је Рене Делтген као млади Бетовен. Његова маска заслужује сваку похвалу. Симпатично је друштво Бечлија почев од Паула Хербиера до Фрица Имхофа. Појава човека који поручје *Реквијем* сугестивна је и уноси атмосферу језе.

Фотографија, монтажа, костими и градње овог филма на висини су.

Д. АА—

ЧОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ

ДРУГО ИЗДАЊЕ РАДИ- ЋЕВИХ ПРИПОВЕДАКА И „ДВА ЦВАНЦИКА“

Колекција Српска књига, коју издаје Југоисток наишла је на врло леп пријем код читалачке публике. Са добрим избором дела, увек са информативним предговором из пера наших књижевника и књижевних историчара, солидно опремљена и по приступачној продајној цени, ценог формата Српска књига има све услове да се развије још више. До сада су изашле ове свеске: Српске народне песме (Неисториски циклус), Српске народне песме (Немањини), Његошеве Горски вијенац, Јакшићеве Изабране песме, Глишићева Два цванцика, Игњатовићев Вечити младожења, Радићеве Сеоске приповетке и Стеријин Београд некад и сад и Тврдица. У штампи је Видаковићева Аутобиографија а припрема се Нечиста крв од Боре Станковића.

Међутим, док се још нису појавиле нове свеске, штампана су друга издања свезака Два цванцика од Глишића и Сеоске приповетке од Душана Радића.

За Два цванцика предговор је написао Живојин Вукадиновић а за Радићеве Сеоске приповетке Живко Милићевић.

Користи од ливадарства

Проф. Јанко Вукићевић: Ливадарство и познавање ливадских трава, Библиотека „Земља и рад“, свеска 7—8, Београд 1943, страна 96, цена 20 динара.

После два одлична рада из области науке о пољопривреди: Потреба и важност скупљања ђубрета и ђубрења земљишта и Производња и силирање зелених биљака за сточну храну и градња силов јама, која су објављена као 2 односно 3—5 свеска Библиотеке „Земља и рад“, изашла је у издању исте библиотеке и трећа књига професора Јанка Вукићевића о ливадарству и познавању ливадских трава. Као и два претходна рада и овај се рад професора Вукићевића одликује не само дубоким познавањем предмета него и нарочитим познавањем мера, када се из опсежног материјала о једном предмету хоће да изводи оно што је важно и најважније.

У предговору писац упозорава на малу пажњу коју наш пољопривредник посвећује ливадарству, које је ради тога код нас, и поред још нерешеног питања нормалне исхране стоке, ренапредно и запуштено. Ово стање нашег ливадарства је у највећој мери последица тога што наш просечан пољопривредник мисли да се ту не може много постићи, или, у најбољем случају, да се тај посао не исплаћује.

У уводу књиге професора Вукићевић обара горе изложене предрасуде указујући на огромне не-просредне и посредне користи које читавом пољопривредном гоздинству гужа напредно ливадарство. После поглавља о ливадским земљиштима, коме је додато и упутство о познавању каквоће земљишта по биљкама које на њему радо самоникло расту, донесена су упутства о нези ливада: ђубрењу, мелниорирвању, наводњавању и одводњавању па упутства о осидби, сушењу и спремању сена и отаве. У нарочитом поглављу је обра-

УСКРШЊИ ПРИЛОЗИ

Недостатак великих месечних и недељних ревија за уметност, науку и политику одомаћено је код нас издавање специјалних божићних и ускршњих дневних и недељних листова. Ова формула је мало у употреби код других народа, код којих је ревијална штампа развијена у великој мери. Наши божићни и ускршњи прилози сачињавали су тако неку врсту ревија у којима су сарађивале најпознатије личности српске културе. Ако би се направио један попис чланака, есеја, приповедачких дела, песама и сликарских прилога, што их је српска штампа толико година објављивала о Ускрсу и Божићу, дошли бисмо до закључка да је на тај начин објављено, можда, најлепше и најдрагоценије што је наша култура пружила за последње две деценије.

Ту лепу традицију покушавамо да одржимо и данас, у доба кад се многи писци устежу да пишу и своје радове објављују. По прилозима које је баш наш лист објавио о Божићу и Ускрсу могло се видети да сарадња није условљена никаквим политичким нормама. Тежи се само ширењу и грањању српске кул-

туре и продубљавању наших односа са културним европским народима. Устежање од рада неких наших интелектуалаца наноси највише штете националној култури. Да тако не треба чинити, најбољи нам пример показује Француска у којој се, без обзира на стање окупације, пише и ствара безмало као и пре рата. Један Ромен Ролан издао је недавно књигу, Андре Жид је написао предговор за целокупна Гетеова дела, Роже Мартен ди Гар уређује једну ревију, а писци као што су Пол Моран, Селин, Монтерлан, Лакретел, Ашар у пуном су стварању. Сем књижевности напредују позориште, сликарство, балет, филм, музика. Недавно је Артур Онегер јавно изводио своју композицију Рагби, као што Диноаје де Сегонзак учествује на сликарским изложбама, Марсел Пањол даје своје комаде, Марсел Карне снима филмове.

Позивајући још једном и млађе и старије српске интелектуалце да допринесу ширењу и продубљавању српске културе, хоћемо да укажемо на оне који су прилози овог Ускрса штампани и да похвалимо њихов предани рад и љубав према свом народу и својој култури.

Читаоци нашег листа имали су прилике да се упознају са илустравањем Христовог васкрсења према српском православном схватању у чланку академика др. Влад. Р. Петковића. Из нове књиге др. Милана Кашанина пренели смо одличан чланак о дечанским фрескама, који нам открива све богатство и лепоту нашег средњовековног сликарства. Чланак управника Народне библиотеке Ђорђа Сп. Радојичића осветљава нам нестанак Мирослављевог јеванђеља после 29 маја 1903 године. Др. Велимир Н. Димић приказао нам је у једном кратком и сажетом чланку лик оснивача српске правничке традиције Јована Хацића. Професор др. Димитрије Најдановић изнео је још једно оригинално тумачење Његоша. Др. Р. Ђисаловић дао је елементе за рехабилитацију песника Светислава Стефановића. Управник Државне архиве Милан Стојимировић-Јовановић објавио је једно непознато писмо краља Милана, које нас јасно уводи у односе овог паметног српског владара са његовом женом Наталијом и сином Александром. Ђорђе Мано-Зиси упознаје нас са богатом ношњом наших средњовековних госпара и тако даје основе једном брижљивијем проучавању свег нашег средњовековног облачења. Пун је празничне атмосфере напис Никола Трајковића о Ускрсу у Београду пре сто година. Никола Трајковић уводи код нас овај лепи књижевно-новинарски род, тако потребан за нашу средину која још једном нема довољно свести и знања о својим прецима. Сама редакција једном песмом у прози, сликом Миодрата Петровића и композицијом Светомира Настасијевића уводи серију специјалних страна посвећених српском поднебљу.

Прилози у Новом времену такође су разноврсни.

Бившег министра др. Јована Мијушковића већ по други пут упознајемо као изврсног познаваоца историје медицине и лекара са великим искуством. Др. Мијушковић има пријатан и лак стил, његово причање је крајње интересатно. Оно што је до сада написао, наводи нас на мисао да би писац чланка Примери чојства и јунаштва у медицини требало да напише читаву књигу сличних тема, књигу која би се читала врло много у свим друштвеним слојевима.

Из књиге др. Кашанина пренело је Ново време чланак о Старој српској скулптури. Писац овог чланка с правом констатује да се код нас о средњовековној српској скулптури готово ништа не зна у широј публици а да и сами стручњаци често потцењују њен значај. Оно што нам је врло кратко изнео заинтересовало нас је да дознамо што више и о-бимније.

О зрачењу живих бића код нас до сада изгледа да уопште није писано. Инж. Богдан Н. Ђорић упознаје нас сада први пут с теоријом и испитивањима француског научника Воајома. Вративши се с пута по Немачкој, Владан Сотировић нам даје један кратак и информативан приказ садашњег стања уметности у Трећем Рајху Главна констатација: ради се непрекидно на свим странама. Са Грбаљским законом упознаје нас др. Ђисаловић. О легенди манастира Дечана ти о свећама кнегиње Милице даје научно осветљење Ђорђе Сп. Радојичић. Чланак Николе Алексића о чудима савремене хемије спада у ону врсту написа које савремени човек најрадије чита. Алексић нас уводи у свет синтетичких препарата, свет који ни најлуциднији алхемичар није могао да замисли. Бора Кесић даје преглед послератне лирике, коју је углавном могао да прати кроз наш лист. Истичемо с похвалом напор г. Кесића да у једном кратком приказу обухвати наш књижевни биланс после рата, да да анализу појединих дела и, што је најважније, полета за даљи рад, како нашој редакцији у проширивању места поезији, тако и младим песницима да не клону већ да наставе са еланом своје стварање.

Од интереса су затим чланци: Срђана Ђокића о једној рукописној књизи коју је пронашао у некој балканској антикварници новинар Живко Јовановић, затим напис Свете Милутиновића о првој електрици у Београду (овај жанр негује Милутиновић врло лепо и требало би што више таквог материјала да објави), затим чланак Ђ. Исаковића о стенографији на суду. Д. Вучковића Животиње у рату.

Од песама Ново време је објавило На гробу кнеза Балшића од Жарка Томашевића, Песму њивама од Н. Гачовића, Мој метеор од Р. Ђисаловића, Лутање од Д. В. Матића, Недостижној од Љубомира Марковића, Србијо, хвала ти! од Братислава Буљубашића и Тугу за тобом од В. Мошуља.

Ево још једне одличне публикације посвећене јубиларној години Заратустре. Др. Бисмајер, одлични познавалац Ничеових дела, одабрао је за ову књигу одломке из свих важнијих дела великог филозофа, написаних од 1876 године наовамо. Првенство је дао оним делима која је тек после смрти овог великана објавила његова сестра.

Познато је да су код Ничеа многи рукописи дежали година-

Треба гајити просо

Инж. агр. Наталија и Бранко Наумовић: Просо. ИПРОЗ (Пољопривредна библиотека свеска 34), Београд 1943, цена 20 динара.

У нашим народним умотворинама много се чешће помиње просо него што се данас сеје. По свему судећи оно је некада служило готово исто тако благородно као што данас служи кукурузу. У упоређењу са кукурузом, који је просо потиснуо, има просо и знатних предности нарочито ради брзога стасања и уопште ради својих скромних захтева и у погледу неге и климатских услова, што код кукуруза није случај. С обзиром на храњиву вредност нарочито је важан високи проценат садржаја беланчевина, до 12%, и масти, до 3,5%, али је за његов ранг у пољопривредној производњи најважнија његова велика отпорност према суши и брзо стасање.

Ради ових предности проса ваљало би зрста порадити да се код нас повећа култивирање ове корисне житарице; али и на томе да се у исто време повећа и њен просечан принос по хектару, који је код нас варочито мален.

Књига инж. Наталије и Бранка Наумовића посвећена овој скромној житарици допринеће знатно упознавању добрих својстава ове културне биљке и њеном бољем обделавању. После увода о пореклу, значају и приносу следи поглавље о његовим ботаничким особинама. За нас је најзначајније оно, што писци ва воде, да је могућност допринеса и у сушним годинама могуће повећати и до 40 твара по хектару.

После савесно обрађених свих момената важних за вегетацију ове биљке у завршном чланку о гајењу пострног проса аутори кажу: „У нашој земљи просо може имати привредни значај у главном као пострни усеви. И као таквог ми препоручујемо његово гајење. Као главни усеви просо се може препоручити у југоисточним нашим крајевима, где због сувог поднебља слабо успева кукуруз на површинама које се не наводњавају. Али и тамо просо треба сејати и после жетве главног усева.“

Осим овог случаја, просо се може сејати на површинама, на којима су пропали усеви услед поплаве или из других узрока, када смо принуђени доцкан да сејемо, јер просо најбоље подноси позну сетву“.

Инж. С. Ђ.

Визионар Ниче

Der Seher, eine Auswahl von Nietzsche, herausgegeben von Dr. Gottfried Binsmayer, Ostmarken-Verlag, Wien 1943, Preis 3,50.

Ево још једне одличне публикације посвећене јубиларној години Заратустре. Др. Бисмајер, одлични познавалац Ничеових дела, одабрао је за ову књигу одломке из свих важнијих дела великог филозофа, написаних од 1876 године наовамо. Првенство је дао оним делима која је тек после смрти овог великана објавила његова сестра.

Познато је да су код Ничеа многи рукописи дежали година-

ма, па и депенијама необјављени. Познато је такође да је Ниче пред одлазак из Базела хтео да спали многе рукописе на чије се објављивање није могао одлучити и да их је његова сестра тако рећи „на снагу“ спасла.

Из тих дела опет уредник ове књиге дао је првенство баш одломцима из којих се нарочито пластично запажа сва пророчка, визионарска моћ немачког великана коју су доцнији догађаји у толико потпуној мери потврдили. И сам наслов књиге истиче да јој је главни циљ подвлачење тог епохалног својства Фридриха Ничеа.

WWW.UNILIB.RS

ПРВА СРПСКА ПАРНА
пивара

Ђорђе Вајферт а. д.

Београд — тел. 50-350

Државна класна лутрија

Лутријски план за наступајуће шесто коло срећака, који је ступио на снагу, у највећој мери се разликује од досадашњих лутријских планова послератне емисије срећака.

Место досадашњих 16.000 згодитака у укупној вредности од Динара 15,477.200.—, нови лутријски план предвиђа 16.000 згодитака у укупној вредности од

Динара 30,956.000.—

са четири премије од Дин. 250.000.—, 300.000.—, 500.000.— и великом премијом у трећој класи од

Динара 1,000.000.—

и са великим бројем већих згодитака и то: 1 од Дин. 200.000.—, 2 по Дин. 100.000.—, по 5 од Дин. 80.000.—, и 60.000.—, 11 од 50.000.—, 16 од 40.000.—, као и знатно повећани број других згодитака од Дин. 30.000.—, 25.000.—, 20.000.—, 16.000.—, 12.000.—, 10.000.— и других средњих и мањих згодитака.

За исплату ових добитака без икаквог одбитка јамчи држава.

Нови лутријски план предвиђа емисију од укупно 40.000 срећака. Цена срећака износи Дин. 100.— за једну четвртину за сваку поједину класу.

И ово шесто кола срећака им а три класе, са извлачењима, и то:

- I класа 10 маја 1943 године,
- II класа 7 јуна 1943 године,
- III класа од 8 до 28 јула 1943 године закључно.

Срећке I класе пуштају се у продају почев од 5 априла 1943 године, и могу се набавити код овлашћених продаваца и њихових потпродаваца којих има у свима местима на територији Србије и Баната.

МАЛИ ОГЛАСИ
СВАКА РЕЧ ДИН. 3.—
ДРЖАВНА ТАКСА
ДИН. 5.—

ИЗГУБИ САМ личну карту издату од Претстојништва полиције, Крагујевац. Оглашујем је за неважећом. — **Живко Јовановић.** 275 1—1

ЛИЧНУ КАРТУ број 8960 издату од Претстојништва полиције, Крагујевац, изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. — **Душан Глогоиња.** 276 1—1

ЛИЧНУ КАРТУ број 14 издату од Окружног начелства Крагујевац, изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. — **Петар Радовић.** 277 1—1

ЛИЧНУ КАРТУ број 24 издату од општине Белошевачке срез Крагујевац, изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. — **Спасоје Перовић.** 278 1—1

ЛИЧНУ КАРТУ издату од претстојништва полиције, Крагујевац, изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. — **Радосава Роглић, Книћанина** број 20. 279 1—1

ИЗГУБИО САМ дуванску књижицу број 588 издату од Финансијске контроле, Крагујевац. Оглашујем је за неважећу. — **Драгољуб Зорић.** 280 1—1

ИЗГУБИО САМ личну карту издату од Претстојништва полиције. Оглашујем је за неважећом. — **Мијић Јованка.** 281 1—1

ИЗГУБИО САМ личну карту број 282 издату од општине Белошевачке, Крагујевац оглашујем за неважећу. — **Драгутин Миливојевић, Баштован.** 282 1—1

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва полиције, Крагујевац, изгубио сам. Оглашујем је за неважећом. — **Милосава Војиновић.** 283 1—1

МЛЕКАРИ ГОЧ у Крагујевцу потребан је мотор 1/2 коњске снаге за струју 220 волти. 287 1—1

ИЗГУБИО САМ личну карту број 204 издату од општине Белошевачке, Крагујевац. Оглашујем је за неважећу. — **Бранислав Петровић.** 284 1—1

ИЗГУБИО САМ кућну листу добивену из претстојништва полиције Крагујевац 28-ХП-1942 год. Оглашујем је за неважећу. — **Петко Радовић, Војводе** Валентине број 5. 285 1—1

УКРАЂЕНА МИ ЈЕ лична карта број 8567 издата 15-ИИ-43 од Градске полиције, Крагујевац. Исту оглашавам за неважећу. — **Станковић М. Славка.** 286 1—1

„ДИНАРА“ КУПУЈЕ сав бољи намештај, спаваће собе, трпезарије, хорцимере, комбиноване собе, целе станове. „Динара“, Тирила и Методија 2, тел. 40-665. 85 9—10

ЗЛАТАН НАКИТ, златне зубе, све златне и сребрне предмете, уметничке античке ствари, купује и најбоље плаћа „Кодубара“, Призренска 13. Телефон 24-386. 185 3—5

ДРАГУТИН С. ЖИВКОВИЋ из Неготина уснио је 4-ИИ-1943 године Данила Д. Николића из Видровца с тим да Данило може поред свога презимена носити и презиме совга поочима — **Живковић.** 269 1—1

ЛИЧНУ КАРТУ издату од средског начелства изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. **Станимир Перишић, земљорадник.** 297 1—1

ЛИЧНУ КАРТУ добивену из општине трибаске срез крагујевачки изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. **Добросав Аранђеловић Ждраљица.** 298 1—1

МОЈЕ СВЕДОЧАНСТВО IV разреда основне школе издато 1934 год. у школи Закусској, општина Закуска, изгубио сам. Овим оглашујем за неважеће. **Милован Тодоровић, земљорадник.** 299 1—1

ИЗГУБИЛА САМ личну карту и пријаву издате од Претстојништва полиције, Крагујевац, те их оглашујем за неважеће. **Радмила Жикић.** 300 1—1

ИЗГУБИО САМ пријаву издату од Претстојништва полиције, Крагујевац. Оглашујем је за неважећу. **Богдан Прешин, Вишњићева** 19. 301 1—1

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва полиције, Крагујевац, изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. **Божидар Новаковић.** 302 1—1

ИЗГУБИО САМ личну карту бр. 4457 издату од Претстојништва полиције, Крагујевац. Оглашујем је за неважећу. **Младен Урошевић.** 303 1—1

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва полиције, Крагујевац, изгубила сам. Оглашујем је за неважећу. **Милосава Николић.** 304 1—1

ИЗГУБИО САМ личну карту бр. 2912 издату од Претстојништва полиције, Крагујевац. Оглашујем је за неважећу. **Слободан Николић.** 305 1—1

Намештај „ЗОРА“ Београд

КР, АЛЕКСАНДРА 87 и 97. ТЕЛ. 40156.

Има велики избор спаваћих соба, кухиња, трпезарија, комбинованих соба, кауча, патент фотеља, салонских дубоких фотеља, уз најниже цене, најлепши избор за 1943 годину.

295 2—4 Власник **БОРЂЕ БАРИЈАКТАРЕВИЋ**

ЗЛАТАН НАКИТ СТАРИ И НОВИ КУПУЈЕМ:

Дијаманте крупније, брилијанте све величине, златне зубе, бурме, прстење, минђуше, брошеве, бразлетне, ланце, сатове златне, сребрне и металне само-исправне и од бољих познатих марака; старо злато оштећено, излизано, помолњено и горело сваку количину, купујем сребрне есцајге и остале исправне предмете од сребра купује и највише плаћа. Бесплатно процењује и на захтев процењене вредности исплаћује одмах позната фирма

„БРИЛИЈАНТ“
власник **МИЛИВОЈЕ М. МИТРОВИЋ**
БЕОГРАД — **БОРЂА ВАШИНГТОНА УЛ. БР. 6 — ТЕЛ. 28-706**

Стари накит и драго камење

Бесплатно стручно процењује, купује и продаје стручна радња.

ТРГОВИНА СТАРОГ НАКИТА
Краља Милана 41-а до Славије
291 1—1

Поштанска штедионица у БЕОГРАДУ

Улажите сувишну готовину на штедњу код Поштанске штедионице. Уложени новац на књижици обезбеђен је од пожара, крађе и друге незгоде. Зато пођите до најближе поште и узмите штедну књижицу Поштанске штедионице. Новац се улаже и подиже у неограниченим износима а носи

2% камате годишње

Ко жели може добити и већу камату, ако унапред уговори да уложени новац неће подизати пре утврђеног рока. За уговорени рок од

6 месеци добија се 2 1/2% камате, а за 12 месеци добија се 3 1/2% камате

Сви пословни људи — трговци, индустријалци, адвокати, занатлије итд. треба да отворе код Поштанске штедионице

Чековни рачун

и тако упросте своју благајничку службу, пошто се новчана примања и плаћања преко чековног рачуна врше брзо, тачно и јевтино.

У Вашем је интересу да плаћања вршите на савремен начин издавањем налога за пренос са једног на други чековни рачун. То је најбржи, најсигурнији и најјевтинији начин плаћања, а ослобођени сте и свих непријатности, које су у вези са бројањем готовог новца, одласком на благајне, чекањем итд. Зато штампајте број Вашег чековног рачуна на писмима, рачунима, огласима и сл.

За улоге код Поштанске штедионице јамчи држава

Обавештења се могу добити од Поштанске штедионице у Београду и свих пошта бесплатно.

ТЕЛЕФОНИ: 26821-25, 27537.

274 1—1

Књижара и трговина канцеларијског материјала

»ФИЛИП ВИШЊИЋ«

Антонијевић и Ђуковић

Београд

Ннез Михајлова ул. бр. 21. Тел. 20-947, 25-605

има **Вилхар** — СРПСКО-НЕМАЧКИ РЕЧНИК Дин. 150.—
Вилхар — ИТАЛИЈАНСКО СРП. РЕЧНИК Дин. 95.—
Влад. Маринковић — ГЕОГРАФ. АТЛАС Дин. 120.—
Тинк. Васиљевић: ДИРИГОВ. ПРИВРЕДА Дин. 10.—

НЊИЖАРАМА УОБИЧАЈЕН РАБАТ. 306 1—1

ЗАДРУГА „ФАРМА ЛЈИГ“ С.О.Ј.

ИДЕАЛНО МЕСТО ЗА ОДМОР, ЗГОДНО ЗА ИСХРАНУ УНОСНО УЛАГАЊЕ НОВЦА.

ВРШИ УПИС ЧЛАНОВА У КАНЦЕЛАРИЈИ МАТИЦЕ „СВОЈ ДОМ“, МИШАРСКА 9. 288 1—1

Државна Хипотекарна банка

изложиће јавној продаји на дан 10 маја 1943 г. са почетном лицензионим ценом ова имања:

- 1) Плац са зградом у Јанка Веселиновића бр. 3 Дин. 670.000.—
 - 2) Плац са зградом у Бранковој број 26 Дин. 9.600.000.—
 - 3) Плац са зградом у Поп Лукиној бр. 12 Дин. 2.800.000.—
 - 4) Плац са зградама у Доситејевој бр. 15 Дин. 8.000.000.—
 - 5) Плац са зградом у Добрачиној бр. 14 Дин. 11.200.000.—
 - 6) Плац са зградом у Космајској бр. 56 Дин. 3.000.000.—
- Продаја ће се обавити у банчиној згради Скадарска бр. 33 II спрат, где се могу добити сва даља обавештења. 307 1—1

„Ватрогасац“ КОНКОРДИЈА

К. Д.
ПАШИЋЕВА 7. — ТЕЛЕФОН 20-459
Пожарни апарати са хемијским средствима за гашење пожара са: **ПЕНОМ,**
ТЕЧНОШЋУ,
ТЕТРАХЛОРОМ
Ватрогасни материјал и прибор. Пунимо и оправљамо пожарне апарате.

ФИТИЉ
ЗА КАНДИЛО
МЕТАЛНИ КРСТИЋИ
Драг. А. Савић
БЕОГРАД
Тел. 23-523. — Гетеова ул. 16.
ПРОДАЈА НА ВЕЛИКО
291 1—1

ДРЖАВНА ХИПОТЕКАРНА БАНКА

Главни филијал у Нишу

изложиће јавној продаји са почетном лицензионим ценом ова имања, постојећа у Нишу:

- 15 МАЈА 1943 г.
- 1) Плац са зградом у Гор. Матејевачкој бр. 6 Дин. 150.000.—
 - 2) Плац у ул. Царице Маре бр. 7 Дин. 180.000.—
 - 3) Плац са зградом у ул. Обреновићевој бр. 12 Дин. 500.000.—
 - 4) Плац са зградама у ул. Вождовој бр. 39 Дин. 1.200.000.—
- 17 МАЈА 1943 г.
- 1) Плац са зградом у Скопљанској бр. 1 Дин. 650.000.—
 - 2) Плац са зградом у Бучевићевој бр. 10 Дин. 1.600.000.—
 - 3) Плац са зградом у Давидовој бр. 11 Дин. 350.000.—
 - 4) Плац са зградом у Лешјаниновој бр. 41 Дин. 1.600.000.—
- 19 МАЈА 1943 г.
- 1) Плац са зградом у Лешјаниновој бр. 28 Дин. 800.000.—
 - 2) Плац са зградом у Давидовој бр. 3 и 3а Дин. 1.250.000.—
 - 3) Плац са зградом у Пашићевој бр. 51 Дин. 600.000.—
- Продаја ће се обавити у згради банчиног филијала у Нишу, где се могу добити сва даља обавештења. 308 1—1